47

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШТІХХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-Гіалгіай обкома, Нохч-Гіалгіай АССР Лакхехьарчу Советин Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЕРА 10 ДЕКАБРЬ 1964 шу № 143 (4003).

Мах 2 кап.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХОХКАМ ДІАХО КІАЬДБАРИ ГЕРЗ ХЬАДАРА БОАРАМ ОТТАБАРИ ДУХЬА

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА МЕМОРАНДУМ

НЬЮ-ЙОРК, 8 декабрь. (ТАСС). ООН-а Генеральни Ассамблея XIX-чу сессе пленарни заседани селхан ше къамаьл деш, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра А. А. Громыкос Ассамблеяга хьажа діачуеннай дунен халкъашта юкъера кхохкам Діахо кІаьдбаран герз хьадара доазув оттадаран де дезача гІулакхий хьакъехьара Советски правительства меморандум.

Советски правительство, йоах меморандума тІа, ший арахьарча политика дакъе машаре дахара принципашца хьалхе а лелаеш, предложени лу, чакхъдаьхача паччахьалкхенаш чІоагІей бохаргбоацем машар бахьан долаш ловттабечь къовсама кердача рубежашка кхоачаертйолаш дола дукха гІулакхаш еттара гаргагІча хана чакхдахьра хьакъехьа барта даккара. Паччахьалкхений тІема бюджеташ 10—15 процент кІезигъе, йоах меморандумо, по герз хьадара торонаш яша а ертъяр экономика маьрша доакъош легІадоалладарам халкъий хьал-торо лакхъяран дукха даьча мукъа а доаккхаргіа.

Кхыча мехкий бІунаш наькъа территорешка латтар паччахьалкхенашта юкъера гІулакхаш тоаддарга бодача лаькъе тІара йоакха духьале хилар а доархІаш. Советски правительства предложени лу кхыча мехкий деррига бІунаш цар шоай къамий довзонел чухьа дахара хьакъехьара согланени е. ГДР-ерен кхыча европейски паччахьалкхенашкарен ший бІунаш кІезигде кийча я Советски Союз, йоах меморандума тІа, нагахьа сапва малхбузехьарча державаша а иштта ФРГ-ерен кхыча мехкашкарен шоай бІунаш кІезигдойя. Советски правительства меморандума тІа иштта предложени а кхыча территорешкарь тІема базаш діалха а.

Ядерни герза низ Іалаьмате боккха хилари из діадоьржадарах, цу лаькъе дуккхача оагІорахьарча НАТО ядерни низашка гІолла доарждарах а, чІоагІа зулам даргхилари тервал а деш, Советски правительства предложени лу ядерни герз діадоаржа ца дара хьакъехьа дунен халкъашта юкъера соглашени е а ядерний термоядерни герз тохилга дехкаш йолча конвенцена кулгаш яздара дунен халкъашта юкъера конференци гулъе а. Меморандума тІа иштта предложени лу ядерни йоаца зона хьаяра а, къаьстта а дукха ядерни герза Іайнеш ядерни дов гІаттара кхерам боккха болаш йолча дунен районашка.

Цу тайпара меморандума тІа я бомбардировочни самолеташ діаяккхара хьакъехьа, ядерни герза лаьттанна кІалха деш дола тохкамаш дехкара хьакъехьа, НАТО-и Варшавски договорах юкъе дакъа лоацаш йола паччахьалкхенаш віашагІлатаргйоацаш пакт яра хьакъехьа, цкъаьнгахьа тІом ца хьоабайтара де дезар дара хьакъехьа, паччахьалкхений масса тайпа бІунаш кІезигдара хьакъехьа барт віаштІехьбаккха ахам йола предложенеш а.

Чакхйоалла меморандума тІа йоах, уж белгаьла гІулакхаш чакхдахаро, Советски правительства тешалах, массане а юкъара машар чІоагІбара юкъе дикка дожиха декъа а лоацаргдар, массане а цІенцаь герз дІадаккхара дехкар кхоачашделга гарга а доаларгдар.

Діахо дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбаран герз хьадара доазув оттадаран де дезача гІулакхий хьакъехьара Советски правительства меморандум делегацеща юкъе діайоаржаьй ООН-а Генеральни Ассамблея документ а доархІаш.

Дика тоае техника

ТРАКТОРАШТА РЕМОНТ Ю

Урус-Мартана производствени управлене «Красноармейский» совхоза ремонтни мастерскешка дика діаделадаьд тракторащ тоадара гІулакх. Уж тоаю найдаьнегІа йолча узловой методах.

Укх шера йиълагІча квартІалах тоае езача 28 тракторах пхелагІча декабре тоаь лаьккхай 20 трактор. ХІаьта вожаш а хІана сихха тоаеш латт. Графиках тоае мел еза трактораш 20-ча декабре бистенхара тІаберлабаьй ремонтикаша шоай бераига ихь.

Техника тоаечa белгаьлбаьнкаб дикагІа бола ремонтникаш токарь Яхьяев ТІаус, аьшкпхьар Эльмурзаев Бауди, моторащ тоадеш вола Гагаев Дога, трактористаш Эскиев ШаьаІ, Зелимханов Шамсудин, кхыбараш. Дийнахьара норма 150 процент кхоачаш ма еш Іац царех механизатор.

Цу управлене «Лермонтовский» совхоза ремонтни мастерске а дика діадоладаьд трактораш тоадара гІулакх. Во шу чакхдоаллаш 32 трактор тоаь дикка езача механизатораша хІанзалцa 21 трактор тоаьй. ХІаьта вхойнсараш 25-ча декабре тоаь яха дезІ бар. Цу гІулакха совхоза тоаеш саьцагІьахка къаьхьет совхоза механизатораша.

Ремонтни мастерски слесарщ дикагІа болх бу З. Камаев. По хІана дешна балха норма 200 процент кхоачаьъа. Дика къахьег электросварщика А. Бучаева а. Совенак задани 140 процент кхоачашдьо ше.

Цу тайпара бола къахьегамхой кхы а дукха ба совхозе. Цудукхьа віаштІехьаккхаргба шоа шоай дехкар заманахьа кхоачашда.

Г. ЗАКИРОВ.

СССР Лакхехьарча Совета пхелагІа сесси

МОСКВА, 9 декабрь. (ТАСС). Тахан Кремле болх дІаболабир кхазлагІа гулъьча ССР Союза Лакхехьарча Совета пхелагІча сессе.

ІуІйрийна 10 сахьат даьлча Кремлевски Дворецe хьайийлар Союза Совета заседани. Кремлевски театре хилар Къамий Совета заседани.

Къаьст-къаьста хиначa палатий заседанешка лувца тІайийцар ер дешаш:

1. Нах. А. Н. Косыгин СССР Министрий Совета Председателалла хьожабарах нов. Н. С. Хрущев СССР Министрий Совета Председателла декхарех мукъавалийтарахи дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума 1964 шера 15 октябрера Указаш чІоагІдарах.

2. 1965 шера СССР халкъа бахам дегІабоалабара йолча паччахьалкхен планах.

3. 1965 шерарча СССР паччахьалкхен бюджетахи 1963 шерара СССР паччахьалкхен бюджет кхоачашъярахи.

4. Конституционни комиссе председателах.

5. Таджикски ССР-ча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителах.

6. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдарах.

Къамий Совето Таджикски ССР-гара Экономически комиссе членалла хержар депутат М. Рахимова.

11 сахьат даьлча йоахкача Кремлевски дворецe хьайийлар Союза Совета председатела депутата И. В. Спиридонова председателал а деш Союза Совета Къамий Советий цхьана ле заседани. Цига ба Москверча вахьаьегамхой михалаш, дипломатически корпуса членаш, советски кхыча мехкий корреспондентащ.

Депутаташа а хьашала а беззе тІаац лаье хьачубоагІа новкъостий Л. И. Брежнева, Г. И. Воронова, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгина, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, В. В. Гришин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Ю. В. Андропов, Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов, СССР Лакхехьарча Совета Президиума членаш, СССР правительства членаш.

Дукха оттадаьча денай хьалхарча пунктах къамаьл де доли лу КПСС ЦК Хьалхарча секретара депутата Л. И. Брежнева. Цо предложени йоалаш А. Н. Косыгин СССР Министрий Совета Председателалла хьожабарах дола 1964 шера 15 октябре СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чІоагІдар хьахьехьа.

Депутаташа цхьа барт а болаш тІаац цо Указ чІоагІдарах бола сесси.

Иштта тІайийцар Н. С. Хрущев СССР Министрий Совета Председатела декхарех мукъавалийтарах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чІоагІдеш бола сесси а.

Цул тІехьагІа 1965 шера СССР халкъа бахам дегІабоалабара йолча паччахьалкхен планах доклад йир СССР Министрий Совета Председатела депутата А. Н. Косыгина.

1965 шерарча халкъа бахама плана хьагойтаж йолча нов. А. Н. Косыгина докладага чІоагІа уйла тІахийтта ладийгІар, хІаьта чІоаргам тоадаш массехаза мукъагІа а яьхар.

«1965 шерарча СССР Паччахьалкхен бюджетахи 1963 шерара СССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашдарахи» доклад е доли лу СССР финансий министра депутата В. Ф. Гарбузова.

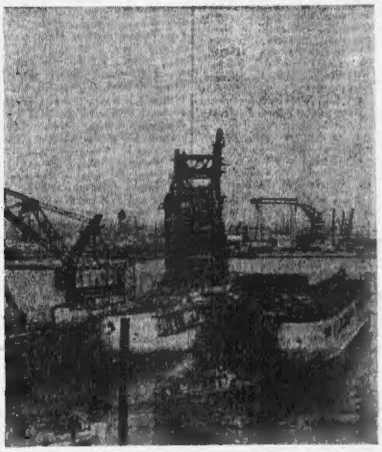

□ □

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Баку хьалгача уникальни ши-шагІа дола краноши неви - катамарана ше корпус віади вовлаугі хегт. Кхоачаьъа мотуга кхочаш віоарга болча ферда кІала ферда йоккхйча лердаитех шетадаьтта важшентов транспортировка ера, уж хьалхьара лаьрхІа ба из болча гІирс, «Красное Сормово» ахача горьковски заводе кийчаьй шашша корпус. Бовзьа корпусаш йистейоахам а уккаха хьабаьхкача соворски бекалой бригада.

250 тонн духь хьагаьдем йолча крана хьаххарча шІ ах воар тонн металлоконструкцена мотташ ле лькхай, хІаьта 20-ча шІоагІера хьача кІон хинхьа айлу сурет.

Сурто тІа: ши-шагІа дола кранове неви-катамарана.

И. Игнатьева сурт. ТАСС Фотохроника.

□ □

ХЬАТІАДОА ГІАЧА ШЕРА ХЬУВКЪАМ БОККХА ХИЛИЙТАРА

Шалха производствени управлене XX-ча партсъезда цІерахча колхоза тракторни бригада декъахача коа шоаш шера баьча бал-ха итогаш е. гарггачa хана кхоачашде деза декхараш белгалъяха гулбеннабар механизаторащ. Бригадира Хамзатов Ахьмада хьайийлар совещани. Кулгаца къа а ца хьегаш 205 гектар йолча майдан хІара гектара тІара 35 центнер фуалъакха хьажкІаш чуйийнача Ломалиев Іаьлий хьажкІаш лелаеча механизированни звено толамех доаша дийцир цо. Трактористa Исмаилов Дауд-Хьажас 3 селкха тІехьа а йийна дикагІйолча хана 890 гектар йолча майдан тІа гуралхьа дув ялат дІадерах а дийцир Ахьмада.

ХьалтІадаьнначa гураьхьа дІадийнача кІина минерални удобренешца подкормка ей ба механизатораш Юнусов Имрани Абуев Султани. Укх бетта 2-ча дийнахьа 100 гектар совгІа долча кхай тІа удобрени йилла баьннаб уж.

Слесараш Ибаев Исмаіали Джамулуев Эмин аьшкапхьар волча Гениев Рукъманаца цхьана селкашка, культиваторашка хьежаш чакхбаьннаб, бІаьстанарча балхашка ерриге инвентарь кийчаьй. УрагІен пхоргІен плат дІадуаш йола «2 селкен 5 культиватори ремонт ль лькхай.

15-ча декабрга ерригача тІехьаюхача техникана ремонт ль лекха, гуралхьа дІадийнача 300 гектар віина подкормка е, 2000 тонн кхо хьажкІаш шекара свеклан дІаювргйолча кханшка дІа а дикха хьайбай фермаш дІеньэ лаьрхІао собрание.

Коммунистически къахьегаш цІи лаккхара къовсам лоттабе декхараш тІайийцар механизаторащ.

В. КАЛАШНИКОВ, колхоза агроном.

Шура — планал совгІа

Дика къахьийгад укх шера Наурски производствени управлене «Россия» ахача колхоза хьайбаш лелаераша. Цар хІанзалеха планал совгІа 50 тонна дуккагІа шура екхай паччахьалкхенга.

Къаьстта хьинаре къахьет Колпиков Ивана кулгалдечa шурий ферма коллективо. Шаренча шера колхозо йоакха еза шура 780 тонн мара ца хиначa, дІабахача цхьайтта бетта Колпиков керте латтача бригадо екхай 350 тонн. ХІаьта хІара фуражни Іаттагара лькха шура 1900 килограммага кхаьчай, в дІадахача шера цу хана лькхачул 298 килограмм дуккагІа.

ХІанз цар доахан чуоттадаь кхоаб. Кхы а совйоалаш латт цигара доаркаша йоаккха шура. Дика тодамаш доах доаркаша Н. Шпаковас, Е. Исаевас, кхыбараша. Царех доярка хІара кховбача Іаттагара 2300 килограммал совгІа шура лькхай.

М. МЕДАЕВ.

Къахьегама совгІат

Семилетка яхлагІча шера план хаман хьалха кхоачашъяра шерра социалистически ахь йоаржадьр Грозненски станице промывочно-пропарочни цеха коллективо. Яхье хьинар совдоах. Мехкдаьтта продукташ чуйотта йиш йолаш цистернаш кийчъяра шера план 25-ча ноябре кхоачашдьий цеха болхлошa.

Российски Федераце 30 миллиард фонде дикоа дакъа лоаш цар. Укх шера духхьал иттт бетта паччахьалкхена кхоачаь ахча 80 эзар сом да.

Дика къахьегама толамаш дахьад мастера Балыкин Александра кулгалдеча смено. Ер шу доладелча дено планах лаьрхІачул совгІа цо кийчъоь цистернаш 15 эзар тарга я.

Коллективе долххал зу шоай балха тІа хьалха латтачарех, коммунистически къахьегама ударникех. Царна юкъе ба Абдулаев ТІапа, Кутаев Джамала, Юсупов ЯрагІи, Кобзев Федор, Борисов Александр, Иванов Василий, кхыбараш.

Г. АНОХОВ.

ПРЕДПРИЯТЕГА БОАРРАМАГІА БОЛХ БАЙТАР ДУХЬА

Дукха ха йоаццаш а тІеньа, 2—3 шу хьалхагІа, боаррамагІа болх беш ияр нефтемасдозавод, кийча продукци потребителашта дІаялхьайтара график телхайора.

Планах йоацеш дукха хакаш ляьнй продукци арахецаш ремонт е езаш йола оборудовани болх ца беш сацар бахьан дьлаш, дукхха моттигаш хиний дика йоаца полуфабрикаташ сен дукха Іарах кийча продукци дІа на душ.

Кхы дІахо ла йиш йолаш дацар уж тайпа гІулакхаш, коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цІи яккхар духьа яхье яьлар завода коллектив.

Хьадда организационно-технически мероприятеш оттайир установкай а ерригача завода а балха овсаре лаккъяри продукца арахецарга хІабола мах лохбари духьа, продукци дикагІа хилийтар а болх боаррамагІа хилийтар и духьа.

Къоастаде оттадир бедалах дола деш, вешта ьалча цул дукхалахи дикалахи, Керттера бедал хІанзалца а ихай, хІана а ух Волгоградера. Хьалха боаррамагІа ахацар из. дукхъа юкъ юкъе а йолийташ мара. Ведала дикал а цу тайппара бе-бе хулар, цунах балха режим хувцаьна ца йовлаш яр.

Бедалпара гІулакх тоадар духьа нефтемаслозаводо Волгограде бахийтар ший инженераши производстве хьалха латтараши. Цар цитташ. Волгоградски мехкдаьтте чакхдоахача завода болх бейзе а байза, волгоградцашта новкъостал дир цхьазела гІалоташ тоадара, хІаьта юхера а, социалистически договор оттадир дикагІа йола бедал цар тоела хаьнахкахьа хьаухийтаргйоацаш сапа царна керда процессаш караерзадра новкъостал дергдолаши йола ахь леньe, аьнна.

Цу тайппара, юкъе леладча ахьол віаши техникални новкъосталаш ерон тхогa торо хилийтар завода болх юкъахбоаккхаргбоацаш дикагІен йола бедал лоаттайта.

Цхьабакъда, волгоградций бехнах доацаш. бедал ханнахьа хьа на кхочаш моттигаш хиннай транспортировка бахьан долаш, керттерча даькъе совенаш хувцаллаьрах, вешта аьлча, аьхки ши тІарча транспортана кхухьаш хиннa бедах Іай машинашка транспортана кхахьа йолаьрах.

Тха завода болх юкъахбоахаш дола гІулакхаш дІададара завода еккосташ грозненски бедалах (шоллагІча сортерча) хьалйиза лаьрхІар, Волгоградерьар хьа ца кхочаш горшиначa хана заводе болх юкъах ца боаккхаш завода балха овсаре лоx ца йолийташ чакхьоха йиш хилийтар духьа.

Цу тайппара, бедал ца хилар бахьан долаш завода болх юкъахбуйлига юкъера дІадаьлар.

ШоллагІа дола деш — из да маслоблока устанавка группа балха юкъе бунзам хилар. ХьахагІа, система е ди-бийса чакхдоалача хана кІезизига мара бедал юхе а ца юсаш бедал Іарга хьежаш йолча установкай балха овсаре кист-каста дохьялаза ца йовлаш, лох а ен бора болх хІара технологически установка. Цу тайппара, хІара установка боаррамагІа бацаш болх бар бахьан долаш мах совгІа бедар продукци дакхара, продукци ше а дика хилацар. Цу тайппара балха система дІа а аьнна. 12 сахьата болх бари тоаьа бедал Іалашьеркйола система оттае йийзар.

Из мероприяти чакхъьахачул тІехьагІа боаррамагІа, дика продукци хан-ханнахьа арахецаш, ахчен къахьеган кІезигагІа бодаш болх ба йолаелар установкаш.

КхоалагІйола деш — из ца оборудовани балха юкъера алар бахьан долаш наьнах йоацаш установкаш сецилга дІадаьккхар духьа установкай керттерча оборудованена ремонт ниіса ела віаштІехьдаккхар.

Из мероприяти юкъейоаллалацa йолча хана маслоблока установках моллагІа установка ела сацa тарлуш яр, хІаьта из бахьан долаш вож установкаш а ерригa маслоблок а сацa езаш хулар. Болх къаьстта а чІоагІа бохабера головной установка (16) сецача, хІаьта из сецача сапа езаш хулар вож кхо установка а (№№ 17, 18, 19). Цудукхьа керттера уйла тІайохийтар вовхарех дукхагІа юхесецаш хиннача № 16 йолча установкана: технологически схема хийцар, хІаьта из йиш хилийтар системка юкъера аппаратура чІоагІа тишъеш йола химически механически факторащ дІахха; кхы шиа боламагІен тишъаларо дикагІа дукхъалъоттаьуши йола циркуляциони насосаш оттайир.

Уж мероприятеш чакхъядаро йиш хилийтар маслоблока установкай болх дикка тоабе, белгаьла аьча, ремонт е ца езаш болх бу хІ йІаьхъе, установкай болх боаррамагІа а овсаре лакха йолаш а віаштІехьбиккха.

Технически мероприятеш чакхъяхарца цхьана установкай коллективаш социалистически яхье лакхой производственни экономически хьокхамаш лаккхар духьа, коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цІи яккхар духьа. ХІанз маслоблока ерригача установкашца хьай дикача балхаца из сий дола цІи лаьккхай, хІаьта дерга кхиа беча балха тІа керда къахьегама толамаш доахаш а я.

И. АРУТЮНОВ, нефтемаслозавода керттерча инженера заместитель.

1965 шера чотах

Дог гІоолоалкхаш дика къахьегама толамаш да МагІалбикерча быткомбината коллективо укх шера деахараш. Итт бетта волова продукци арахецара шера план 110 процент кхоачашьхьай цо. Цхьайтта бетта шера планах лаьрхІачул совгІа цу комбината болхлоша арахийца продукци 10,9 эзар сома яьха я. ТІадоагІача шера февраль бетта чотах хІана къахьегаш ба уж.

Ши-шегІа хьахинадац уж къахьегама толамаш. Керттерчарех цаІ да болх шийца віаштІехьбаккхар. Мержоев Увайс Іийса цига кулгалде валехьа кхоачам ца ена, паччахьалкхен декхараш тІакхаш предприяти яр из. Ше балха вена массехх бутт балалехьа болх тоабар Іийсас. Каст-каста балха дикагІйолча опытах лаьца беседаш йора сменашта, бригадашта юкъе шерра социалистически ахь йоаржайир. Яхье хьинар ди тІехьа совдоахар.

Быткомбината болхлоша массанега дейийтара гІулакх дика віаштІехьдаккхад. Цига віашагІъехкай 3-4-5-гІа классаш. Хьалха балха боагІача хана дешa ца хоаш хиннa дукха болхлой ба хІанз дешарах кхийтта.

Укх тІехьарча шерашка цар балха юкъе цхьа кхоачамбоацар нийсденнадац. Тийга хІамаш лакха дикал йолаш хул. Цудухьа царга заказаш деча организацеша, вахa баркалаш яхаш хьахьеташ ухийт коллективага.

Шийна хьахашка латта декхараш дика кхоачашдарца белгалбаьна ба механик Яндиев Махьмада Исраил. Цо гІулакх деш я Гарагорскера, Вознесенскера, МагІалбикера объекташ. Ца ший заманахьа ремонт ца ен бола сеца лаьтта цхьа моттиг нораймоагІарьян.

Барт тайпача коллективашкара нах балха тІа цхьана хилараш совгІа, салоІача хана а цхьана хул. Каст-каста коллективе кино, концерте, театре, цирке ух болхлой. Дукха хьайчар ерригa коллектив гіород Пятигорске экскурсе яха хиннай.

Верхl шера план ши-кхо бутт хьалха кхоачашъе лерхl быткомбината болхлоша. Уж декхараш кхоачашдара къаьстта дика къахьег Горчханова Дипае, Яндиева Анас, Керешкова Михаила, Гетагазова Мадинас, Саутиева Зате, кхыбараша. ХІара смена норма 140—150 процент кхоачашъю цареx хІара болхлочо.

М. ЧАХКИЕВ.

РИГА. Истома тІа Іоехка яда хайи-тайпара деталаш — подшипникаш, втулкаш, вкладышаш. Пластифицированни дахчах хьаль я уж. — Цу тайпара хьу хьаяра хьалхара опыташ дукхача хана деш ен хиннай, — яхаш дувц Латвийски ССР Іилман Академе хьуна химе института директора академика Арвид Калнина.—ХІаьта цу хане хьаьлар тоъал йоккха механически свойство йола материал. Цхьабакъда, керда материал шерра балха юкъеяхьар хІаттеттар ІІаьххача хана а хала а йолча из кийчъяра процессо.

Института Іилмахоша хьаьлий хьуна пластифицированни ира йола принципиальни керда химически способ. Мала ейгача химикаташца тІаьда заготовкаш кийчъярца, царна давлени еш даьтта ваннашка е лаккхача частотий токашца дІахо йокъаеши хьаьлий тІехдика материал. Боккха мах болча хьуна метта а хІаьта цкъаза кхыметтел Іаьржача а бос болча а металла хьалха а толамца дІаяхийта мегаргйолаш я из. Керда способ бахьан долаш технологически процесс чІоагІа лоац а еннай, хІаьта кийчъела дукха дерегІа а хиннад.

КарагІаьннaчех кхоачамбеш бац Іилмахой. ХІано тохкаш я хьуна ультразвука а ионизирующи излучене а механически свойствана хулаш йола влияни.

Сурта тІа: хьуна пластифицированна лаборатора сотрудникаш — аьрдехьа, Карлис Штейнерен Нева Чапен хьуна образецаш віашка йодий хьожаш ба.

ТАСС фотохроника.

ДИКАЧА НАХАХ

ХЬИНАР СОВДОАХАШ

Нагахьа боккхе вац Грозненски химически комбинате мастер Афанасьев Иван Васильевич ца вовзаш. Нахаца Iаьмерза а волаш къахьегама толамаш дахарах йовзаш а цуй цIи. Ше дига балха вечача итт шера цуй балхах не хетабаь боккхой иттаи ба. Цавех цхьа боккхе вац кIанз балха тIа хьалха ца ватташ. Ше хьийхача болхлоех доккхаш деш ва Иван.

Цу заводе духхьашха балха вера иов. Афанасьев завод болх бе йолаеннача хьалхенча деношка. Тайп-тайпара балха гоьналаш йола нах дукха эшаш бар. Къаьстта чIогIа эшаш бар слесараш. Цар мугIарашта юкъевахар Иван. Цхьа шу даладелла толамца карадерзайир цо из балха говзал. Цунна елар балха пхоьгIа разряд. Цох кхоачамбаь Iаьзар из. Шуй балхаца айкха буьзаш болча Грозненски химико-технологически техникуме деше ваха иаьрхIар цо. ЛийрхIар кхоачашдир. Дикеи тIехаикеи из чакх а ваьккха, оборудованена ремонт еча мастерадла болх беш ва из. ХIана коммунистически къахьегама сийлен цIи а лелаеш, балха тIа хьалха латташ ва нов. Афанасьев.

Сихха кхоачанбе безаш болх хилча, эттара хьалха нига тIакхоач Иван.

Цо болх беча коллективо доаха къахьегама толамаш а дика ду. Цхьайтта бетта план 13 дийнахьа кхоачашьъйй ду. Шера план ах бутт хьалха кхоачашье лоьрхI болхлоина. Уж дехкараш кхоачамеча доаггIаш вела хахьа доаг Иван Васильевича.

Общественни балхах а хьинаре дакъа лоац из. ДикагIйола балха опыт йовзийташ дукха беседаш ю Ивана. Цул согIа, № 16 йолча цеха партийни организаце секретара дехкараш а дика кхоачамдеш ва из.

Цо доахача къахьегама толамашца хьежжа за цунна тела сонгIаташ. Къахьегама книжка тIа хIа а яздеш дуккъеча баркал аьинаш, сийлен грамоташ а дукха я. Грозненски химически комбината сийлен книжка тIа яьккхай цуй цIи. хIаьта хIана химически комбината Сийлен доска тIа хьалтеха доал цуй сурт.

Сурта тIа: Грозненски химкомбината № 16 йолча цеха мастер.

И. Плиева сурт.

КЕРДА РУБЕЖАШ ЛИЙЦАЙ

Шу хьалхагIа № 3 болча сомий-баьца даьрий совхоза шурий-товарни ферме бригадирана балха вера Алексанов Арам Иванович. Ферма бахкхой юкъарча собрание лаьрхIар 1964 шера Iадар дусаи доахан ца хилийта а хьайбай продуктивность лакхъе в. Шера хIара Iаттагара 2100 килограмм шура якхи — иитта дар тIалийца деккар.

— Ве доахан да вай Предгорни опытно-производственни боахамгара хьайнарам, из бахьаи толаш лоха я ферме юкъера лаьрхIача йоахха шура, — яхан летгьар скотник Йбиев Адам.

— ХIаьта вай шура дукхагIа яха хьожартда царгара! — аьлар доиркас Шабазова Амината, — из вайга дуйургдолаш да аьана лет сена.

Аминат ферме эттара дикагIа йола доирка, шура дукхагIа яха хене йола мастер я. Хьалха латтача доирка дешаша детаи уравттадир коллектива. Доиркашта юкъе социалистически хьъ ларжар деттача доахана продуктивность лакхъяр дукхьа. Шабазова Аминатен иитта опыт йолча дикача доирка Шабаева Жанжанен шоай балха опыт дIайовзийтар хьайбаш лелаеча юкх шоай новкъосташта, опыт кIезигагIа йолаш болча доиркашка дIахьехар. Дехха доахан дикагIа иинта детта деза, механически деттачеи кулгашца деттачаи хана массаж иинта е еза. Пулакх дика хьожаш дера: дика цIендора, хан-ханахьа кхоабар, доакъарий рацион цIаза лела йора. Тамашийна хIана хилар: кIезигта шура луш за яьха дукха доахан, шура дика дукхагIа тела леладелар, Iула юкъе дикагIадараш а хиина дIазахар.

Хьайбаш лелаерана чIогагIа кьевсам бахабир доахан Iадар иа десийтара, хIара Iатта тIехьа цхьаьаца Iасиг кхедара. Доахана искусственни осеменени еча технигIа, уж буттIе дикча хана доагIа. Шуй ханнахьа, буттIе бена 15 — 18 сахьат даьнначуа тIехагIа хьалхара искусственни осеменени йора Iатта, хIаьта хьы а 12 сахьат даьнача гIолла. Из за чакхьяхалца отар чу е кхоаленна кIал дIадехкар доалеи. ХIара Iатта Iасиг дар доиш ер еррига коллектив. Иитта хIабьзар 11 бутт — хьайбаш лелерана шоаш лаьрхIар кхоачашдаьй ала йиш йолаш да. 557 етт ба ферме, цар хIанале а 500 Iаса даьд. Декабрь бетта бахка безаш кхы а 40 — 50 етт ба. Цу тайпара хьахургья 540 — 550 Iаса. Цо хьахьех хIара Iатте дукха хIана ца эшаш цхьаьаца Iаса даь хилар, хIаьта 10 Iатто иишша Iаса даьд. Цу толамаша гIадйигай ферма коллектив. Соахка хIара 100 Iатта тIехьа 83 Iаса хьалхтедаьлар, хIаьта укх шера 1-гIа декабрь тIаккхачам а ктедаьд 88 Iаса. Ала дезаш да, совхоза хьайбаш лелаерана иишша хIара 100 Iатта тIехьа 96 Iаса хьалхедаьча ерийлоаний опыт хьаIомаяь хилар.

Совхоза ферма коллективана тоа Iатта шура меттах йоалаита, шудуххьа къаьстта чIогIа уйла тIайохийтар йоккха доахарий база иIашагIйоллара. Миччча хана а доаханна тела йиш кургIолаш, соахка фермана говзахьа дIайийра тайп-тайпара культураш. Доакъар доаханаш хьа яхар бIарчча шера. БIаьста из аьлдиге а шурий-товарни фермана къоастайир гуйранара рожь, кIашагIъадь вика-кIа, ветIабола бIаь гектар гарта участок, цул тIехьагIа хьатIадаьлар кхы а ужах гуйран алаташ: ромья кIан, хIаьта иитта тайп-тайпарча ханашка, дIабуйш бола иев а. Хьайбаш лелаерий шоай доалахьа яр 220 гектар хьажкIаш, хIаьта царел согIа, из боза алаташ тулйцачуа тIехьагIа дIайийна хьажкIаш. Цу доакъарех кхетамца пайда а эцаш, ахкан беттанха дукхагIа шура яьна оIашгIехьдаьлар ферма къахьегамхой.

Кхьча боахамашка сагиа, лоа IетIаднлалла чIорчаьнинча даьгIешша дажа дIалеткайар доахан шу совхозе. Доахан чуеопадь кхоаб октябрь бутт юкъебахача хана даза. Доахан хIара деина дикь сахьата фета арадеах, хIаьта кож йола ка коровникаш чу йоакх цар. Доахан деттари кхабари бокъонца белгальача ханашка деш да. Доакъарий рациона юкъейоагIа 20 килограм силос, иэзал свеклах баьина жом, 4 килограм аьла, 44 килограм барда. Шура иоябрерчуа дукхагIа декабре иккхар дукха хIара Iатте дуча шурий килограммана доархIаш 200 грамм концентраташ — комбикормаш — тела баьлар хьайбаш лелаерам. Пулакх миитад аьча, доиркаша шоашта хьалхашка декхар оттадаьд декабре иаччахьалкхенга 75 тонн — ноябрь беттачуа 11 тонн дукхагIа шура йохка, аьнна. Из кхоачамде лаьрхIад алхха доахан дикагIа кхабарей лелаерей чотах. Дола хIаиа зу тIанийца социалистически декхараш кхоачашдара.

ХIана кхоч беш деха ферме доахана доакъараш. Скотникаш, шоаш смена хьашйерча хана, ферме хIана гучахьа доаш дола доахан лелаед хьежа ца Iеш, силос чуйоалла кIоагаш, йол чулетта карт фу хоал тIа я, доакъар дика долаш да е хан хьож. ХIаьта цу хана шоай декхараш дикка кхоачам ца даьча скотникашка во хьал а хул — ферма къахьегамхоша цартара хьадех, доакъараш доридеш, кхои беш леладелга. Скотникашта юкъе дика хьойхаш гойташ ва Ильясов Ильяс, Уилев Сайд-Мохьмад, Амерханов Къасам, Йбиев Адам, кхыбараш.

Дукха къахьег хьайбаш лелаерана Грознерча къахьегамхоита хьаьнен цIенен шура яха гIерташ. Местанга дилалача шуй боаранагIен цIенача посудашкех хул шурий заводе йоагIа шура. Шура хьаьна хилийтара къинсам лоттабу ферма коллективо — хIана 4 процент я из. Бетта массехказа контрольни дойкаш ю. Цу хана гучадоал доахана малагIча группа шурий хьоанал дехкай. Цунах дика пайда боал. Доиркаша къахьегамах нах тел пар льккхача шурий хьоаналгех дукхалгеи хьежа.

Дика къахьегама хьокхамаш дотад укх шера барт тайнача, хьинар долча ферма коллективо. 1-гIа декабрь хьатIайкхоачеш паччахьалкхенга шура йохкара шера план кхоачам а аь, хIана планал согIа Дахьенна шура дIалуш я совхоз. ХIара кхоабача Iатта лоархIаш хIанале а 1915 килограмм шура яьккхай — шера планах 15 килограмм дукхагIей, соахка 11 бетта яьккхачуа 385 килограмм дукхагIей, шура яккхарга дIабеда мах дикка лохбаьб.

Алексанов Арам Ивановича гIол а вах йоах:

— ХьатIадоагIача шера кхы а дикагIа бергба оаха болх. Из тешаме кургхилар хьахьех укх Iаиие оаха доахана дика кийча ль хилара. Детта доахан деррига а кIайхача помещенешка доахк. Шофта доакъараш Iалашдаьд.

Шура дукхагIа яхара аьтту белаш дола хIалаш хилар бахьан доллаш дуккача доиркаша шоай производствени хьовхамаш лакхдаьд.

Шабазова Аминатали Шабаева Жанжанали согIа, хьалха латтачарна юкъебахаб Максутова Жанаш, Сапаева Аминату, Прохорова Александра, кхыбараш. Грозненски производствени управлене дикагIчарех лоархIаш я ферма еррига коллектив ше лаьрхIар кхоачашдаре цхьан бартаца хилар бахьан доллаш.

Тешаш мегаргволаш да, хьатIадоагIача шера цар кхы а дукхагIа болх бергхилараш.

Е. КОСТИН.

ТIахьожамо новкъостал ду

Ленина цIерахча тха колхозе каст-каста боагIа лоалахой. Цар массаза а хоатт: миштa оIаштIехьдаьннад шун шоай колхоз управлене хьалха латтача боахамашта тIехьакхее? Бокхъадьар аьча, тхо кхыметтел лоархIа а дац новкъостий цу тайпарча хаттара массехк дешаш жоп даза.

Тха колхозера партийно-паччахьалкхен тIахьожама новкъостал деш йолча группана дIахдача шерий опытах укх шера иттодеза сучаннаьнид, тIехьабиса боахам хьалха латтарашта тIехьакхебеш хилча, бIарчча шофа пайдаш, тIагIертча, чу ца а техкай къахьега ловш хилар. ХIанз фу деш я тха группа?

ХIанзарча этапе оаха керттера лоархI техникана ремонт дика ялеи хIанзалца ремонта оттайза-йолча машинех Iамогта дукхагIа пайда эцаргеи. ШоллагIа, хьалхарча аргIанара декхар лоархI группо хьайбай фермана хадлама тIахьожам доаттабелгах.

Партийно-паччахьалкхен тIахьожама новкъостал деча группа дена тракторни бригада бригадира Тутаев Хьусен шофера Мусаев Висатен шоаш специалисташ хилара чарра жоп лу техникана еча ремонта хьалхара.

Группо сега елар шурий-товарни ферма. Уж лоархIамера шоай участок я оаш хьатI иа бозийташ тха группо тIахьожам доаттабеш.

БIубенна лел тракторни паркера ремонт. Цхьайолча техникана шуй мастерскенка ремонт яь тха колхозе, хIаьта халагIа йола ремонт тIахьожам доаттабеш тхоай механизатораш а болаш районий юкъарча «Сельхозтехника» Бурчалоенски объединене ю оаха. Тха группо алдарах колхоза управлене тракторни парк дIаюха йийсъай. ХIара трактор тоаоттавала хьатIадоагIача шофа цу тIа болх бергбола шиина тракторист. Цу гIулакхе тракторстий дукхагIа зог дайт машинашта ремонт дикагIа е.

14 машинах хIанзаг ремонт яь яьнай 5. Ремонт хийца лелаш я.

Боккха болх ба хьайбаш лелаеча ферме группо хIаиа бер. Ферма балхага хьежа оттаваьча партийно-паччахьалкхен тIахьожама новкъостал деча группа кхаь членах хIара дениа ферме цхьаьаца хул, хIаьта группа член йола хьалха латта доирка Талбаева Бизиха дайм ферме хул.

Белгалдаккха дог доагIа, шура зог ца а луш, тIаеттадуш хилар. Укхаза лоархIаш я шурий хIара грамм, хIара килограмм. Дийнахьа контрольни дойкаш я. Цо йиш хилийтар гдега 20—25 килограмм шура тIера ца йоалийташ йита. Тха группа яр шортта доакъараш кийчдара йоакхо яьр. Свекла, зердаш дIакхувса белабеннабар тха свекла лелаераш, хIаьта из-и хьайбашта дика доакъар ма хий. АргIе кIалла а лохе ца дуташ, деррига ча ферме лаьтIа а воа аргIаш яр. Доакъараш миштa тел хьоаьам тIахьожам доаттабу группа членаша коммуниста Ибрагимов Увойсен доирка Айдамирова Менгея. Цу тха новкъостаца къаьстта чIогIа уйла тIайохийт хьайбаш дерттIа лелаера, царна ханнахьа кий ..., уж дика кхабара.

Группо аьхки дена шуй тIахьожама кIаллаьцар хьайбай фермашта ремонт ярен уж дуккъ хьалъярен болх. Цхьабакъда, хIаьта а, тха группа белха ... кхоачамбоацараш а да. Оаш тхоай тIахьожама кIал лаьцац доахан детта установка. Соахкие а дена ена лаьт ферме доиньни аппаратура. Дукха ахча дIа а дахийта помещени тIаьгчьчуйи аппаратура дIаоттальчуйи фохьагIа сецар дерриге гIулакх. Из хIаиад аьнна хаьттача, тхоай аьлар, аппаратанца доахан детташ хилча шура эшалу, аьнна. Из хила таралуй да. Аппаратанна Iамияза долча доахана кулганца деттача хана луш хиинчуа кIезигагIа яла тарлу шура хьалхарча деношка, кхьметтен кIйерашна а.

ХIанз-Iа доалийтай да хьайбаш. Хьайбай боахаме оттара халагIа йола ха я из. Тха декхар да цIаккха аьгI ца болийташ фермаш а юртбоахама машинашта ремонт ета а тIахьожам доаттабар.

С. ЭЛИХАДЖИЕВ,

Шолжа производствени управлене Ленина цIерахча колхоза партийно-паччахьалкхен тIахьожама новкъостал деча группа председатель.

Кердача шера сийлеица нагъа ахара хьинаре къахьегаш я Грозненски слюдяной фабрика коллектива. Уж декхараш толамца кхоачамдара шерра социалистически хьъ йоаржаьй цехий коллективана. Царна юкъе хьалха латтачарех цаI я Н. В. Мильнина кулгалду № 3 йолча цеха коллектив.

Валови продукци арахецара цхьайтта бетта план 105,2 процент кхоачашьъй, планах лаьрхIачул согIа арахийца продукци 35 эзар сом мах болаш я. Арахецача продукцета дIабоал мах дикка лохбарах паччахьалкхена кхоаль ахча массеия эзар сом да.

Цеха болхлоша хоаш деинад ворхI-шерагIча шера валови продукци арахецара план 11—12 декабре кхоачашъе. Уж декхараш кхоачашдара къаьстта дика къахьегаш я Екушева Валентинас кулгалду бригада. ХIара смена норма 110—115 процент кхоачашъе ца.

Сурта тIа: Екушева Валентинас кулгалду бригада.

И. Плиева сурт.

Бурув деттарий мастер

Шоай болх чIогIа безаш хьинаре къахьегаш ба Карабулакски бурув деттача контора бурув деттараш. Шуй участке а цаI хулаш кхыча участке авари хилча а, из новкъа долаш, чIогIа цох дог доалаш хул хIара бурув деттар. Миччча хана балха юкъе хьовзаш хилча е авари хилча, эттара хьалха кхайк бурув деттача воккхагIволча мастерага Катасонов Андрей Дмитриевичага.

Дукха за йоаццаш, цхьан скважина кIоарга бурув тохача хана, цIаьхха оста Iочу ца долаш сецаф. Инструмент дIа а хьа а ца хьовзалуш, е хьал а Iочу а ца йодаш сецар. Из кхоачамбоацар балха юкъера сихха дIадаккхара оарц даьккхар бурув деттачуй гIонча. Эттара хьалха цига тIакхаьчар Андрей Дмитриевич. Скважина чу массехк тони мехкдаьтта дахийтар. Мехкдаьтта вашна а новкъостал даьзар.

Скважина юхера сихха берригаш дIа а баьха буровой лебедкана тормоз техар. Ше цхьание из кхоачамбоацар дIадаккха лаьрхIар цо. Цу шиннена юкъерча къовсама гаьнара бIарахьежа хала дар. Андрей Дмитриевича болх бе дIайолайолийт буровой лебедка, цунна тIабода киз сихха детIаух: 100—120 — 150 тонн, кхы а кхы а. Скважина за хала болаш киз бар цунна тIалатташ бар, кIур хьалхьх электромоторех. Индикатора стрелкашта тIера бIаргбаккхадар цо.

Иитта дукхьа эттача сага эшайир хьанназ. Бурув тохара инструмент сантиметра тIехьа сантиметр йолаш скважина чура дьалъарайолаелар. Дукха ха иналехьа болх дIаболийт мара ца бешаш кийча яр скважина.

Катасонов Андрей Дмитриевича 50 шу согIа ха я. Ше белх бергболаш хилча дена бурув деттача болх беш ва из.

Сийлахь-боккхача тIом тIа а хиина цIа веча юха а «Грознефтеразведка» треста бурув деттача балха вера из. 1945-ча шера Карабулакски бурув деттача конторе балха хьожаву. ХIанзалча хьа шийгара гIалат ца доалийташ болх беш хьавоагIа иов. Катасонов.

Балха йоккха опыт я Андрей Дмитриевича. Из шуй новкъосташта дIаьллара низ кхобац цо. Дукха болхлой ба цунца къахьегаш, цо шуй балхах хетабаь. Царех ва бурув детта Мурзабеков АбдулвахIап, Пугоев Суламбик, мастераш Золин Александр, Тонкогубов Дмитрий, Губин Николай, кхыбараш. Карабулак-Ачалкхе яхача иоттигашка доала мехкдаьтта эттара хьалха хьагучадаьккхачарна юкъе за иов. Катасонов.

Керда техникех технологих балха юкъеяхьара хьалха деттачарца ва из. СССР-е эттара хьалха оIашгIа габарит йолча скважина бурув тохача хьинар кхо ца дейи къахьийтар цо. Цига дика толамаш дахарах орден еинай цунна.

Тха конторе дикагIйолча рационализаторех ва А. Д. Катасонов. Дуккьал укх шера цо балха юкъейихьай 17 рационализаторски предложени. Цар паччахьалкхена шера бу пайда 9,7 эзар сом ахча да.

Общественни балхах а хьинаре дакъа лоац Андрея. Массехк шера къахьегамхой моттигерча Советашка депутаталле харжа хиннав. Бурув деттача контора партбюро член, «Сунженефть» НПУ профкома член ва из.

Бурув деттача воккхагIволча мастера А. Д. Катасонова дукха сонгIаташ тийннад къахьегама цхьа толамаш дахарах. Социалистически хьъа «отличник» яха значок, къахьегама Шеча Байракха орденаш, «Сийлен знак» яха сонгIаташ тийннад цунна.

А. БАНАЛИН.

«ПАЛАРИСАШЦАРА» КХЕРАМЕ ГIУЛАКХАШ

Ахкан замалахь тийна лаьттачуа тIехьагIа юха а кердача низаца сиксденна хьайлад НАТО мехкашка цу агрессивни блока «дуккхача оагIоний ядерни низаш» хьадара гонахьа хьувзаду гIулакхаш. Цу тIа а къаьстта чIоагIагIа тIаккхуа ракеташ лелаю хи тIара флот оIашагIйоллара. Америка ВIашагIкхийттача Штаташа хьалхашка теттача планах хьа лерхI «Поларис» яхача американски ракетанца кийчдаьи НАТО доакъашхой долча мехкий фордахой тIабоалаш дала форда тIа гIолла лела 25 кема юкъедоагIаш йола флот.

«ХIаране тIа «Поларис» яха 8 ракет а йолаш, лаьрхIа хьадаь сихха лела 25 кема юкъе а доагIаш американцаша хьае яхаш тIагIертаи флот, — яздора «Вашингтон пост» яхача газето, — юкъьанца хеталучуй дукха а дукхагIа торо йолаш я йоахалдара. ДукхагIча хьале уж кемаш леларгдар НАТО мехкий берда йистошкарча доазув оттадаь долча хиш тIа, хIаьта Атлантикан Средиземни фордеи хиш тIа даиван лелаш долча 3000 торговни кемашта юкъе уж белгалдаха хала а хургдаь».

Долче, чIоагIа хьовсаица дага а даьна, эхь дайнна мога а ер, торговни кемашца къайла а кхухьаш, ядерни герз а долаш долча пиратски кемай бIарча флот оIашагIйоллара плана я юцаш яр. Гуш малхлара, дунен шоллагIа тIом болча хана гитлеровски адмиралий тийшача балха планаш керда а яьха хьаяца безам болаш ба океанал дехьара бараш. Из керда кхераме гIулакх оIашагIдехкараьшта оIалла новкъа а хетац из тайна гIулакх дунен халкъашта юкъерча форда бокъонаш чIоагIа телхаеш, цу бокъонех ца леташ хилар. Из е кIезига да, форда тIаьрал дагаккхоабаш болча атлантически атомиккий безаш бо НАТО дукхача мехкашта, къаьстта аьлча, цар мохтаиат цIенхаштта кхерам тIаеттабе. Къайле йоацаш да, нагахьа санна тIема конфликт хилча, гIаьрахой кемаш хIалак дара эттара темашегIа бола ниiъ цу нохташта тохар болга.

НАТО «дуккхача оагIоний ядерни низаш» хьадара проект США доалерча гIоазараша тIагIертаеш хилара бахьанаш малагIаш дол-техи? ГIулакх миштад аьча, шоай экономически а тIема а низ сов ие боал, цхьатарра ийса бокъонаш хилара тIаккхийна ца Iеш, Европе а НАТО а хьалхле шоашка яц гIерташ а малхбузеневропейски йоккхий паччахьалкхенаш. Из бахьан долаш тIема гIулакхашта США деш долча доалах мукъалла гIерт уж паччахьалкхенаш, уж дIаьккха гIерт США ракетие-ядерни монополи, хьаде гIерт шоай лоIамера шоай ядерни низаш. Цу гIулакхе шуй стратега юха ца хьежача а Европера США тIема а политически а позицеш карара яргIоаца, малхьена Къилбаседаатлантически блок чIоагIлургIйола керда хьекъаш на лехача кхийташ Вашингтон. Цунна тIаккхувш боакха цхьа тIа ба НАТО «дуккхача оагIоний ядерни низаш» хьадара план, цуй керттера декхар да вето бокъо ВIашагIкхийттача Штаташка а юсаш, ядерни герзашта оттабеча тIахьоажама малхбузеневропейски мехкаш юкъедолладе.

Американски план эттара чIоагIагIа хьалдоацаш бараш боински милитаристаш ба. Цар теттара дика кхетаду из план чакхьаларо ядерни герзага бода никъ шоашта хьабелхаргхилар. Ше иадарра аьча, тIа сецдуккхадаи дола боински реваншистий хьантеш кхоачашде лаьрхIа оттаьб а я из американски план-м. Ма тайпа сихагIа атомни кнопкана дIатIаккхача е гIертаи, Бонн ра да хилар НАТО «дуккхача оагIоний ядерни низаш» хьадарга йодача деригача ахчах кхоалагIа дакъа такха (доалама хIана ца эшинаш, США хиеее). 5 миллиард доллар хул цунах. Хоми малхлара, ахча денлар иа йиш локхийтар а, хIаьта цу амарах хана буьна безарба Къилбаседаатлантически блокацарча оIамагIча партнерий.

Цудухьа дагадоаццаш хиина хIана дагар американски план НАТО мехкашка башха раьза боацаш тIайийна хилар. Вашингтона хьумзадеча кхераноча гIулакха юкъелка ца тугаш цу сахьате дIакхьльстар Канада, Норвеги, Дани, Исланди. Из мехкаш бараьца боински реваншисташ а хургболаш йолча атомни фордах шоаш дукха дехкара перспектива башха безаме яц цу мехкашта. ХIаьта Франци цIеньенна юкъера яьнай цу лоьзара, «къамин ядерни низаш» хьадарг доккха дезаш Къилбаседаатлантически блоке «шуй лоIамерча ядерни паччахьалкхен» хьала тIа хила ловш да Голль хилара да из. ХIанз дукха за йоацаш миш дукха кхетаде йиш йоалача тайпара кертагIдаьккхар французски правительства, нагахьа санна «дуккхача оагIоний ядерни низаш» хьалоби, НАТО-на юкъера дIахьара хьакъехьа доша оттадергда Франце, аьнна.

НАТО-на юкъейоагIача иткъайтта паччахьалкхенах алхха бархI мара яц «кандидаташ» лоархIаш: США, Малхбузехьара Германи, Англи, Итали, Голланди, Бельги, Турци, Греци. «Дуккхача оагIоний ядерни низаш» хьадара хьакъехьарча переговорашка дакъа лоацар тайп-тайпара обсерваш а оц мара даьлац цхьадолча мехкаша. Масала, Бельге переговораш еча хана хьахайтар цу проекта ше раьза ца хилар. Ядерни хиват юч йоалара дукха сухал беш яц Греци. Шоай тIехьара деш алашка а Итали Голландии.

Миштa йол-тем НАТО «дуккхача оагIоний ядерни низаш» хьадара гIулакхацара Англе позици? Хоми малхлара, 15-ча октябрга кхачалца Iаьдала керте лаьттача консерватории правительства принципе хьалдоацар американски проект, цхьабакъда, из махула тIехьадехар цу къакъехье хадаш дола деш аига. Ханз доалера парти а хиина дIаэтта лейбористски парти хоржалаш хилалехьа дукхьала яр цхьанна фермехьа а ФРГ-га ядерни герз кхачийтара. Цхьабакъда, хIанз лейбористий позици хушпаенний. Цу парте лидерана НАТО ядерни низаш хьадара «керда» вариант хьалхашка увтаи. ЮПИ яхача американски агентства деча тешалах, цу вариантё лерхI «ицета сухопутни авиационни доакъои а юкъе а доагIаш НАТО шеррача ядерни система ракеташка» европейски «къамин ядерни низашца», «дуккхача оагIоний флото» комбинаци ена.

Из деча хана ше дагахоабар да НАТО ядерни флотацара иийна лекиплаш йола кемаш бархIенга — иттенга кхачалца кIезигдеа, цхьабакъда, цулуьа царна дIатIатоха лерхI английски бомбардировщикаш, Малхбузехьарча Германе латташ йола (уж а иийна персонал йолаш) «Першинг» яха юкъерча радиусах яла американски ракеташ, хIаьта иитта «Поларисаш» а йолаш форда кIал гIолла лелача американски английски атомни кемай флотии а. Английски планах бола кхерам бIарга ца гуш бисадац. Бенкъадьар аьча, цо ядерни герз дIатIабохийт боински реваншисташ.

Атлантически столицашка из дош къувсача юкъагIа, США хIанзаехьа форда тIа дакха кийчдеш да иийна экипажаш а йолаш дола «Клок Рикеттс» яха ракетни эсминец. Из да НАТО воркI мехка фордахой а тIаболаш. ЧIоагIа белгалдоаьаш гIулакх да кема иийнача экипажа юкъе бахача фордахошка дукхагIа дилача ФРГ-ан моллагIа моттиг лоацаш хилар, американски фордахой мара бац царел дукхагIа. Из а кIезига долаш, цу кема тIа ракетни герзаш доал дена тIаккхалад малхбузенгерманиски эсара. Атлантически атомни кампана дагаххоабача НАТО ядерни флота прообраз а «Клок Рикеттс» яха эсминец.

Миштa лел хьана укх гаргара хана арадоаккхаргдолаш да экспериментальни кема. Хьалхарча ахк бетта Атлантически океана тIа США 2-ча флотаца хургда из, хIаьта цул тIехьагIара ах шера — Средиземни форда тIа 6-ча американски флотаца. Из гIулакх оIашагIделлачар дагалаьцачох, «Клок Рикеттс» яхача эсминца иийнача экипажо НАТО мехкашка дIахьокха деза дуккхача оагIоний ядерни флот хьаелга практически ше йиш йолаш хилар.

Цу гIулакха еш йола дукхьале тIа-тIа совъоалалашехьа а океана дехьара атомщиканаш Рейна тIара цар цхьоагIонхойн фуннагIа да а чакхьенна гIертаи ба НАТО ядерни низаш хьадара дакъехьара зуламера план. Къаьстта хьинарегIа хьуна Бонн. Царга из кхераме гIулакх хьалайийта гIертаи цо низ доаттабу Франценa, Греценa, Турценa, иитта кхыча НАТО мехкашта. Ядерни планаш чакхьяхара оарпагIдаьккхан кхыметтел хьалха ФРГ ваналер жина хьакеииа Аденауэр а, из дукхьала цу гIулакха Париже вахa хиннав.

НАТО ядерни низаш хьадара хьакъехьарча соглашенена ер цу чакхдоалац а хьатIадоагIа цу дагаденнача юкхье кулгаш яздела тIагIертаду Бонно. НАТО мехкашта яха тIабаьхьа а гIертаи, канцлера Эрхарда хIана дукха за йоацаш белгалдаьккхад, нагахьа санна уж цу низашца дакъа ца доацаш Iайа, ФРГ-ан США-ан кийча я кхыметтел цу тайпарча соглашенена шоаш кулгаш яздe а, аьнна. «Франкфуртер альгемейне» яхача малхбузенгерманиски газето белгалдаьккхача тайпара, «кхьча партнераште тоаш тоIабергбар» ракетно-ядерни флота проект кхоачашъяра ВIашагIкхийттача Штаташи Малхбузехьарча Германеи юкъарчал доацаш практически дакъа лацаре.

Бонн сихъеш хьуна. Ракетоносцей флот сихъаь оIашагIйоллара цахъаьца НАТО мехкаш а деррига дуне а хийна даьнначеа тIаккхоачаде гIерт из. Иитта тIа-тIа дукхагIа хьагучадуш Вашингтона Боннаи юкъерча зуламерча машиий бIехa иаIаш.

Цхьабакъда, «дуккхача оагIоний ядерни низаш» банне а кхоачам беш бац малхбузенгерманиски милитаристаш. Цар цу низах «мехъ-моттиг къастаю ялл» мара лархIаш. Боннски оборона министра фон Хассела дерхIачох, НАТО ракетни флот дагаккхоабача «ракетно-ядерни всера» яха дакъа мара дац. Сулама а, лакхала а, гаьна яхара а чIоагIагIа бе-йолхача ракетно-ядерни герзий бIарчча арсенал хьаелга тIагIертаду цо. НАТО ядерни стратеге меттахьара позицеш хьалуцца гIертаи Бонн хилара тешал деш доацалий-теш из?

Герз дIалаккхара дIаха е прогресс яра, Европе эффективни кхерамзалеи система хьаяра, деррига дунен тIарча машара цIенхаштта кхерам тувсаш гIулакх да из. Вебъоица гуча да ядерни герза шоашта карахьачча Европера толаме а юха хурщалга дагадоаллаш бола боински реваншисташ из герз тохара йолча торонех пайда эца хьажаргхилар, хIаьта це дунен тIа термоядерни цIи детеергьар.

ВIашагIкхийттача Штатошен цар цхьоагIонхошен хабарех шоаш дукхьала ба, йоах, ядерни герз доарлдара, шоаш кийча ба, йоах, цу хьакъехьарча соглашенена кулгаш яздe, хIаьта бокъонца цар деш дар дукхьала кхадар да — цар боински милитаристашта дIавара ктудаю «Поларисаш», вешта аьча, атомни герз доалладара никъ ба цар лелабер.

«Советски правительства иизъ ше дукхьала а белгалдаьхаd НАТО дуккхача оагIоний е дуккхача къамий низаш хьадара планашка кхерам оттабеш хилар, — яхаш белгалдоах 15-ча ноябре кеиц йоазонаш тIа арадьиначa ТАСС-а Заявлене тIа. — Долче, цу тайпарара планаш чакхъяхарах дала йиш йолча зулама бехктолхаш тIебужаргба цу планий инициаторашта. НАТО дуккхача оагIоний е дуккхача къамий ядерни низаш хьадара планаш санна дола гIулакхаш хьалзацараш могадараш кийга доагIача даькъа бехктоллама хургба хIара йоакх».

Нагахьа санна малхбузехьарча паччахьалкхенаша НАТО «дуккхача оагIоний ядерни низаш» хьадара планаш кхоачашийойла, Советски Союзи Варшавски Договора юкъедоагIа кхыдола мехкаши шоай кхерамзалеи Европера машари чIоагIбара эшаш дола гIулакхаш чакх ца даьхача даргдац кхы тIа а.

В. ПОЛЯНСКИЙ.

Литературни оагӀув

А. ХАМХОЕВ

Хьо дека, са илли!

Сецна гӀетта аравалча,
ЦӀенча фаво самукъадаьккхе,
Са сай naьна лоамашка хьож.
Зама юванаш кура гӀатте,
Оалхазарашца ловза [illegible].
Са илли лоамашца дарж.
Зойне дек из лоамаш хестош,
Лув кхера санна, бердаш кхайкош.
Из дег тӀара илли да.
Хана йоахал адамий дег чур,
ГӀоза кхеваь нана санна,
ЦӀаккха дожаргдоацаш да.
Цатоам хинна гӀайгӀа еча,
Уйлаш цӀений паргӀат ваьккхе,
Со це гӀозача ноакъа воах.
Денал айдий, боча хьаьсте,
Ткъамаш дале, сигал ваьккхе,
Сона ирсе наьнъаш кьех.

• • •

Москвах дола илли

Москва, хьоцар мерза безам
ЦӀаккха дег чур боалаш бац.
Хьо хестаеш дека илли
Заман йоахал хадаргдац.
Дунен масса меӀнге Ӏа
Мерза машар кхайкабу.
Наьна хьехам хьайгар бале,
Адамий дегаш гӀеттаду.
Мичча мехка со кхачарах,
Хьа оаз сона лерге латт.
Дега хаим йоахал телаш
Уллув йолаш санна хет.
Къахьегарий уйла тоаеш,
Кура деттаду хьа дог.
Ӏа ираза биллача новкъа
Хала дац-кха баккха ког.
Москва, хьоцар мерза безам
ЦӀаккха дег чур боалаш бац.
Хьо хестаеш дека илли
Заман йоахал хадаргдац.

Хь-Б. МУТАЛИЕВ.

Лоамаш дег чур баьнна кхера!
Отта мег хьо сонаъ гӀоага.
Бакъда, дех аз, цу лаккера
Маьлкар ма хьежалахь сога.
Лорабелахь саьнка, маькар
Шин пхьагӀатал боаца оаса:
Ваьккхаб аз из, цӀенча юхьар,
Заман новкъа улаш ийса!

Хь. ОСМИЕВ.

Балхах воаллар

Низ ма кхоача балхах воаллар,
Ший кулгашца гӀанзаш кхоллар,
Наха, мехка дукха везаш
СапаргӀата, сийлахь вах.
Хьалхаларча балхах къехкар,
Таханарчоа кхоане ёхкар,
Хьакъо, мехка сий деш воацаш,
Жоаь тӀа йоаркӀ мо, йирча вах.

• • •

Шовда

Сийначе тӀьаьната
Юхьера хьалхьодаш,
ШаьхӀача заькана
Хьаьйккхача мIерана
Шовд хӀьаьнаш тӀахьаьйкха.
Туркал мо латтам бар
Оахьара беорара
Ца боахи лоацам бора.

— Ӏетт1адал хьий бердаш
Хьейача са мӀежа:
Хьегоанна хьо тале,
Йоагрьа хьа дьегал,
Ийландлиа хьо лале,
ЧоагӀьердах наьжанаш, —
Вуха бина дӀайийккхар
Шал цайла из шовда.

Цул наьхах дуздуваш,
Корара дег санна,
Сатем баь ха йоацаш,
Нийсъенна дукьале
Деналца йохаеш,
Из гана ды санна,
Чоабельх доагӀаш ар
Шал нийна из шовда.
— Ма сиха хода хьо, —
Кхайкар со шовдага, —
Корара дег санна,
Сатийна ха йоацаш,
Нийсъенна дукьале
Деналца йохаеш,

Сал масса адара
Низ техар фуд хьона?
— Ер дуне кхоабича
Дьаьтано низ бенна,
Леккхача цул дего
Ший дахьа хьадеххиа,
Халкъаьшта тоам баре.
ПаргӀата дахара
Дола со сихденна, —
Жой дӀелар шовдане.
— Фу тоам ба, ала хьай,
Хьогара халкъашта
Шанхоачар, ва шовда?
ПаргӀато малагӀ я,
Ӏа ишта из аалах,
Укх ааттан лоахало
Хьогара оцаш ар!—
Хьалтар аз шовдага.

И. МАЛЬСАГОВ.

Эса

Цу морхаша хьуладаьча
Лаккхача лоамий наькхах декха,
Алхха из цхьа кура лаьча
Мара ца кхоачача го баьха,
ДоагӀа хьо, ГӀалгӀайчен масса хий.
Низ боа талгӀеш хьалха теттащ,
Кхераш уж бердаш эккий, дикий,
Арадала ниъкъ а боахаш,
Лох Ӏа, хьийдда чекка дахий,
Аренашкара хьай йижарий.
Эзараш шераш дӀадакад
Ӏа тхо кхоабаш хьай цӀенча шовдашца,
Тхо а хьоца терле гӀийртад
Оамалца, деналца, кадайлца,
Тхо Эса, дукха деза нана хий.

Саид ЧАХКИЕВ.

ГӀА ӀОЛЕГ

Мух а боаша геттар
Кьаьда ара сайре.
Тахан сона гаьн тӀар
ГӀа Ӏолегаш лайре.
ТӀем бац мехка латташ.
Бер ла воа тӀа лелаш.
Аллха гӀа да-кх лаьтте
Легаш,
Легаш,
Легаш.

СО А ХУРГВА САЛТЕ

Довзуз лордеш посте латташ,
Вай фордашка кемаш ххувлаш,
Е сигала гӀоала лелаш
ПӀаьхха вихлац Даьхен салте
Файла хила везарах.

Лаьтта, сигле, бутт а малх а
Сийрда ираз, машар, вошал
Дорле деккарийха наьв из
Доррит хаьакъаш тешарах.

Сона оаз хьо, Даьхе, дукха.
Хьа сий доатторгда аз дахка,
Кастта хургва сох а салте,
Файла латтаргва со посте.

А.-В. ОСКАНОВ.

Назрани районна Плиевгъой-Юрта школа итталгӀа класса дешархо.

Амир ПЛИЕВ.

ДОШ ЛУ АЗ...

БӀарий гаьна тӀа
БӀарашта юкъа
Лета
Даьоса бӀар ме
ЦӀаккха хургвац со
Наха юкъе
Дунен тӀа со мел ваха.

Аз къахьегаргда
Кхьаьнне мо!
Се хьалкхевалча
Йоаккхача Даьхенна
Пайда ца беш со хургвац
ДӀалела могаш
Се мел вахь.
Дош лу аз:
Сахкетам чу мел ва,
Уйлаш е мел ког,
Тешаме волаш
Даьхенна дикаш де.
Цун сийлен гӀулакхаш
Хестадеш,
Дег тӀара ваьлаш даха.

М.-С. ПЛИЕВ.

Гуйран бийса

Безамё я гуйран бийса,
Хьатта балхаш кхехи.
Тракториста ший «Дизельца»
Боалаш кӀалтӀадехх.
Лоаман йиӀий бӀаргаш санна
Сигал седкъий доаг.
Къона езар кӀерам хинна
Укх са дег чу йоаг.
БӀаши гаьна тхо дале а
Сона йоахал тел.
Ӏаьржа бийса дӀа-са теттеш
Безаме из ел.
Малхбузера моакха морхилг
Наькъа арайоал.
Лочкъоргдац Ӏа седкъий, илли
Бутт хьалгуча боал.
Нана лоам чу, гуйран бийса,
Хьо ма хоза я.
Дукха да са хьога дувца,
Вай цхьана дагӀаргда.

Халкъа багахбувцамцара

ЦАГЕНАХ ДОЛА ДУВЦАРАШ

Цхьа, бийса юкъа яьча гӀоала Цаген волча венав цхьа тьама. НаӀарах хӀамь техай. Цаген наӀар тӀа дӀатӀаьвахав.

— Малав хьо? — аьнна хаьттав. Вокхо жоп деннад:

— Чува метагӀний со, дала вайтё хьаша ва со, — аьннь. Чехка дӀаара а ваьнна, из хьаша а вийца, дукха маьждиг дола вахав Цаген.

— Даьла хьаьний чуха ца ер да хьона, укх чу дӀачугӀоргва хьо, аьнна маьждига чу ва дӀачу а хьоцалаш, юхачувеав Цаген.

• • •

Цаьогаш уллаш хиннав Цаген. Дала аьмар а даь, Цагена са эца лаьттав Мулкалмовт. Дена Цаген уллача цӀагӀа хьачудаьлав из. Ше Мулкалмовтага кхерташ хаьтта ваьча.

— Ӏи фу леладу, — аьнна хаьттав цунга Цагена.

— Дала хьа са эца аьнна вайтав со, — аьнна жоп деннад цо.

— Цхьа хӀана дега доаллаш ла со, — аьннад Цагена. — Цу далла ших ламаз а даь, велча сагота вацар со, цул ламаз далла са ма эца са, — аьнна дехар даьд цо Мулкалмовтага. Из лоткъам а вийца дукха дукьала дахад Мулкалмовт.

Цо ших ламаз далла йолча хана цуп са ца эцийта дош лу аз, — аьннад дала. Из юха а дена хьаьйнад Мулкалмовта.

Сиха ламаз а вийца, Ӏуйрен делкъийн шин ламаз даьд Цагена. Цул тӀехьагӀа ших ламаз ца деш дукха хи аьнхой цо. ТӀаккха дала Мулкалмовт дайтад, дий вала хьай юхедиса ламазаш, хьа са эца деза да со, аьнна.

— Цу даьлах аз дуп ма бух хьона вож юхедиса кхо ламаз аз за а даь, Ӏа са эцар ма дац, — аьннад Цагена, — Шиъ дош кхоа йиш дайна а яц, из ца де дош аз а лу, — аьннад цо.

ДӀаяздаьр Костоев Башир.

А. Ведзижев

П И Ш К

ДУВЦАР

Шоана боккъала дар дезе, аз сай гӀулакх хувцарт а долаш цхьаккхе а гӀулакх-м дацар. ХӀана хувцар аз из, айса кучаралла болх беча дукххача шерашка мутаӀалама дуӀал шаьргӀа сай декхар дайза а шаьрденна а хилча. ЗӀамига а вокхха а мел волча юртахочоа со вова, цар са сий ду. Вовзар-м баш-башха хул. Цхьавар дукхханешта вовзаш вале а кицанца оалаш махкалара, «воацчо валар аргдоацаш, вар воккхий вергдоацаш» хул. Иштта дацар со вовзаш хилар. Массане а лоархӀар. Вешта, тха юрта цхьа саг-м вар со ца вевзаш. Из малав аргда аз тӀехьагӀо. Шоана-м хета хургда, гӀулакхе хилар баьхан долаш хинна са сий дела, Мичара. Цудухьа дацар из. Эшшача со шоашта наха воаланда вар, доагӀача аз шоашта хьехар дувда вар.

Цхьа хила а хинна дӀадаьнна хӀана дац аз шоана дувцаш дар-м. Хиннарчох курелаш аз дац со, къаьна Ӏабас. Нагахь оаш ладугӀе аз аргда шуга со иштта лоарх, са сий иштта ду.

Со дукха лув вьле ма веталаш. Оалаш ма дий къевелча саг дукха дера тӀара хул вьле. Со цу тайнарча наха саг вац. Сона хоз де дезана хьаьваьла боарам. Цудухьа дувцаш дар эшачуа цхьан марцхалал тӀех а доалийтаргдац, е кIезигагӀа а хуьпаргдац. Из-м шоана шоашта е хоаш дар. Тахан хьалхара аӀашагӀкхеташ дац вай. Тахан хьалхара дувцац аз шоана айса лелакхьар, сайна дайнар.

Аз ма аьдарий шуга тха юрта цхьа саг вар со ца везаш. Шо дукха дахалда, са беки болаш-м дацар шоана из. Цун шийн белх бока дар-кх.

Малав хеттий оаш? Вьатар ва-кх. Ва-те, цхьа тха юрта Совета председатель хиннар. Массехи председатель хувцавенна аз кучаралла болх беча шерашка юрта Совета. Тешилаш, сона раьза воацаш цхьаькха а дӀа-м вахавац, дукхьал цхьа Вьатар воацар.

Баьхан аз дӀакхувцаргда шоана, тӀаккха оашош кхетаргда оаш деррига а бехке Вьатар ше хилар.

Цхьан Ӏурра хоа тӀа гоуреш цӀенъюаш вовллача сона кораж хоргӀа детт Вьатаре.

— Ӏабас, ва Ӏабас, — кхайк фордачках корта ера а баьккха. Хьевелла сийла, гӀуйлекх дар ӧ.

— ДӀавоагӀа, — их аз, — укх саьхате дӀавогӀа.

— Жа, сулей белахь! — аьнна корах къайлаьйна вайх сийна хьо чубаьккхар Вьатара шийн корта.

— Айса дешийна Ӏуйлекх вагвах е ъита Совете чуваьла со. Мишта воацаш председатель хкайкаш хиттйа Вар-те, цу хана председатель вар из. ТӀаккха хӀара юрта Совете председатель мел хиннача е сох ший вьтта оагӀув ма доаргхӀерий. — Ӏабас, — йоах председателa сога, шийна уллув вагӀача зӀамигача сагата хьа корта а дестабеш. — Е новкъост районе хьадения веза Ӏа. Вай районера ва ер.

Е райисполкома инструктор вьлерий а хац, е райфо инспектор вьлерий а хац. Вешта соьна-м фу байхе дар из. Вига веза вугаргва-кх.

— Бехк ма биллалахь, Ӏабас, — йоах зӀамигача саго вьхь хетташ. — Хьо хьувзавергвацар аз со чӀоагӀа сиха вецаре. Сихха балха вахача везаш ва со.

— ХӀама и дергдац, — жоп делар аз зӀамигача сага, из иштта эзелех долаш хилара чӀоагӀа раьза а хинна. — Эшшача ваха-ва мара со хӀана дел укхаза дукххача шерашка гӀулакхе. Тачанка укх саьхате зурме санна кийча кургья.

Тачанкага кхачалца хьана цакхь воаккхаш вар Вьатар. Хьашага кулг а дейна сога йист хилар.

— Новкъост районе дӀа ма кигте а, дукха хье а ма луий цӀавеллахь, Ӏабас, — йоах сога, со сайна болча саькъердама воаш санна. Из-м соне цӀаккха а хьалха дакхха везаш хиннадацар. Кучарий курсаш яьккхача цига а хьеха ховргдолаш дика довзар сона сай гӀулакх.

— Шолжа уллача тӀаьх даьлча-м хьаьманаш доллаш санна оиха гӀергдар вай, — их аз сайна тӀеххьашка вагӀача районерча новкъостага тхоин новкъа даьлча. — Пхи минут яьле районе-м кхоачаргда.

Аз дийцар-м сайна дагадоаллар ма дарий. Хий лоакха доагӀаш ца хилча цу тӀаь тӀа валанар цхьаьккха а Шолжая воалаш вар. Тамаш сига а дацар. Куйпале хана диллача дезе цӀаккха а тоаданза доле тӀий хӀанзхӀанз чугӀоргда яхаш латтар. Цулуцьа цуна юстера гӀолла лелар дӀаса укх вая. Хьан боабам хургба нагдоана деле доллача тӀаь тӀа а ваьнна ший корта кхераме цӀал Ӏобалле.

— ТӀаьх-м етта доргда вай, — йоах, сох йа кхеташ болча районерча новкъоста. — Масса-хьа е шитта Ӏупал доре тӀаьнта...

«Иштта мара тӀаьнта кхычахьа а гӀуленх ца доре хӀана укх тачанка тӀа-м ваӀаргвацар хьо уйла йир аз се-сайна. — Дукха ца хургьар тачанка вӀашагӀьавьнна».

Вахьлар хоьйга везаш шо йийле, цу хана-м аз тиьнте я а йир цун дешанх. Вешта, миччаьа деле а пхьаннахьа дика тӀий а дайна, из кургда уккхаче хӀоаз дага дар, цкъа, цу тӀа сецар са уйла.

ТӀий ше хьалхе хинначи тойнигра тишна дар. Соньа-м хоаш дар цул кувцадала йиш йоацилга.

— Уккхазе гӀолла хӀана довлалдир Ӏа вай, Ӏабас? — хьаьттар сога хьаьвье, хала тхо Шолжая тӀех даьча.

— Кхы миче гӀолла гӀоргдар вай? — кхетанвар со цун хаьттарах. — Цьаьна къевоакаа «се» укх юрта валаш. Ер боанар кхы районе бодаш никъ-м бац укх юртахь а вам тӀий а дац.

— ТӀаккха ма сиха телла ер, — тӀаьргахьа юхьевйраар хьаьйх. — Ше бутт а миче баьннад ер тоадаь.

— Малав ер тоадаьр, — кхетанвар со цох. — Кхы хургда хьона дагадоаллар.

— ХӀанал из кхы тӀий. Шун юрта Совете акт-м ул а е тӀий тойдарах ахча дӀаденна.

— Фу акт юкъ Ӏа, фу ахча дуаш Ӏа?

— ТӀий тоадарах ахча дӀаденна акт юкъ-кх, йоахар цо цхьаккхийа хӀамак шек а хоаш. — Вазнпат ялаш дахчан оазъерг делаеш саг ший шун юрта? Цунна-м даннад а тӀий тоадарах ахча.

Тешавар со сай дергашта хоаш долчох. Тха юрта е хӀал а, а маӀа а сона ца вовзаш саг а вийр, хӀаьте дукхьол са йошкха саг йолаш Вазнпат цӀи йолаш кхы саг а яцар. Шоана бакъдар ховьйта лойь, ерригача районе а хургьяцар из цӀи йолаш саг. Сона хаций из, со вецарий из цӀи. Болаш кхы саг а дарех хиллар. Шоана фуншаьгӀа хета а хьаьхшасара, сар сай йошкха сел.

— Хетаргаьха, кулга кийча гӀоза кхиа сааш я аз, — аьлар во дӀахо а, со сай уйлаех а воаккхаш. — Пишка ихьарал а доала цунах.

Со бег ваьха воалдий-те ер, аьлна, кIалхе хӀакьежар со сай накъахочунга. БӀара ма тьежжа аз шавра хетадер во цхьаьккха а белгин па белга.

— Тха юрт хургьаш Ӏа юнар, — аьлар аз шек волаш. — Укх тӀаьна сона дагадоагӀаш ремонт а ваьц, хӀаьта тха юрта са йоккха саг йоалар Вазнпат цӀи йолаш саг а яц.

— Дика да хьа йоккха саг мотта кулга маькара йолаш, — раьза волхайа аьлар цо. — Вешта, тхьаьхья тӀий-м хила дева укх юрта Шолжа тӀа... Са ер ма ший актешка хьайжар.

Цкъарчеа эгӀазвине вейиер со. Сона из йовзаш цхьаьккха чӀотаргӀаш, гечо латта мотт ца укх юрте. Укх юрте вец, кхийна хилфал совгӀа, дукхха шераш ма дий аз кучаралла боля бу.

— Тайнаш вӀи фу а Ӏа яцача Вазнпата? — Хаьттар аз кулга, цо дувцачох хӀана а шек волаш.

— Ачкаьзова, — жоп делар цо ховдамболлаш.

ХӀанз нцы шеко хила воаш яц. Ювцаш хилар ер йоккха саг яр.

— Фу даьд йоах цу Ачкаьзова Вазнпата? — Сатохадалар сона дух тӀа ца вевача.

— ТӀий тоадарах цунна ахча дӀаденна каьхтеш да юрте Совета... Цул совгӀа, председатела кабинете йоалла лишк ва — мӀингора йоаккхаш диээа дӀа-хьа а йоаккхаш дӀаеллай цо. ХӀинз-м кхы меттахьа йиккха оазргӀонеш дийча латт из.

— ЗӀамига саг, — сатохадаланзар сона. — Хьо ийза хургвар со юрте Совете кучаралла бахха водача хана. Бейх ма фаьладаьх бо айфта цӀаьхьаза йист хилерах. Цу хана чухь хӀана ше йоаллачара цхьа верхоа дӀа-хьа тьайа ва ма Ӏа цона пишк. Сона дика ма йовзий из, цуп сама лаш а тӀехьа. Ӏа ма лотаеш хелча, Ӏай моцалла ургӀа бора санна ургӀа йоллу, бакъда, цхьа лотаенна кьалча пандар ше санне тоам беш ек. Ма кӀеанга йӀохаьлаш цо са къаьна тӀаьхаш... Аз ма ахий кьога, хӀанз латтачара миххелалла дӀа-юкъ-м вьаккхаш аз рел тъаьь пхайтта шера, — тӀатехар ва ва аз тешар кхераш санна.

— ТӀаккха аьвит доаков йидаьх хьа йоккхача саго ше ца дьаьча балхеж ахча, — раьза воацаш йист хилар зӀамига саг. — Со е вар тамаш ма иштта дукха гоевелаш йолаш цхьа саг хиларах.

— Хьо лавелва укх вора! шера шийна доагӀача пенсел совгӀа цхьа кенит ца деийда ше пай пагӀа. ХӀаьта, цуй гоезал Ӏа юнце, са новкъостьй йоацаш маьхе чу тай долла ноаш а ма ии ма.

Са дашах из тайнерий вац сона. Е ма кхетадергдолаш а дацар ше сох къастиш во аьнпар.

—Иштта хӀама де аьпвар Вьатара... Иштта деш хул новкъостал...

Ше тӀеххара аьпнар со дашха а ента, со Ӏадика а йийна дӀавехар ма, тхо районе ма кхаьчча а.

Са тачанка чархаш лаьттах хьокхалуш хургьвцар со цӀавоагӀача хана. Со из кхетадергдолаш вацар, районерча новкъосто ше сох къастадеш йишаш балхамзаргӀа бахьан долаш. Гой, фу новкъостал из дувцар? Нагахь са Вазнпата тӀий а пишк а тоадаьд аьнна бакъдоацар долта аз ше дӀа кхетанича, харп атташ а уттаеш лочкъадаь ахча тхона новкъостала дейтарг лерaӀ-ма по. Ла йиш йолаш дарий из? ЦӀаккха а нах доп аргдола моттиг ца йоалийташ къаденача сонеи, са Вазнпатан миштта моргддар из ла!...

Ше цхьаь вагӀаш вар со цӀакхаьчча Вьатар. — ХьалдигарийӀа? — хаьттар цо, согахьа хьа а ца хьожаш. — Из дац аз дувцар, — аьса фу дуац а ца хиаш юкъьенйиккхар со цунна: — Масса шу да е пишк хӀанз ше йоаллача йоалла.

ТӀаккха, шьаьтаеш тӀара юрта хьай а берадйь согахьа хьаьккирзар ва, Хетаргаьха, хӀанз а кхийттанаьцар ма сох. — Сона-м лац... Со укхаза бална вечи дела ше йоаллача йоалл из.

— Долче... Хьона хьи боаьо ен-вай са йоакха саг... Цох Ӏа мишта вай пишка пхьар! — Истола тӀа бий техар аз шаькъалоаттоорг урагӀ а йоакийташ. Аз айса кхеталеш цкъарчоа вехар из. Цхьа шеь хьаьнача гӀолла сох ца йешаш санна велойъажар эттар цун шьаь тӀа.

— Шенарпа чай Ӏайла мешача на-ньа-м хеттацар Ӏа са боккъолаш, цигга акта тӀа хьай сесаг хӀаланйана ма сиха дагаехар хьоне уж—лаваншаш хьежар из сона бӀара.

ДегӀа ус Ӏеттача сонна хетадепар сога. Хьайле фу мекар, фу чай да дувнар. Цхьа Вьатара делар а даь лишка кӀиф тоха ядийтар яи Вазнпат. Цигара чуйоагӀаш Вьатара кийдад сона аьнна цо дела хинна шенкаре иллеи чаь пишкеш да-кх. Цкъарчоа-м цо из дара раьза хиннанийр со, ахи а йоаккхача сагица гӀулакх леладе воалли хургва-кх ше аьнна дага а дела сатем хилар.

— Къадениача дийнахьа хьа гӀулакх да Ӏа сонеи са йоаккхача сагаи дьыр, — аьлар аз кӀеазига со метта веча,—Вьатар, аьдаь, цунна чакх дургдея хьона ер.

— ПхелагӀа ца беш укх шерагӀа пишк дига а дӀако яккха, — цхьаькха хӀама ца хилча санна вел. — Шек ма валалахь Ӏабас, ер сига ховргдек хьона.

Хьайла мишта йоах. Къайла доваш хилча фунагӀа де негаргдолаш санна дувцаций. Бакъда кьаьнна Ӏаьбес шийна новкьаш хинневоалара дувцаргдацар иьата.

Кастта хиниача сесса из сайна доп дийхар. Со депутат-м вац, вецё а депутатагачулла кӀебигагӀа лидуа гӀаи сога а юртахоша. Дукхача а шераш ма дий аз кучаралла болх бу. Цу сесса эттар, шига аьнна гӀараш хоа оаш? Баге хьаигӀоттое-м аьтанзар Вьатар. «ДӀевакхха», «Невац цу тайнара председатель», «ошиш» — шеьне чоагӀагӀа кхайка гӀертащ шоӀгӀарч деттаьш вар ше мел воле депутат...

Из да-кх тха юрта сона раьза воацац дукхьал цхьа Вьатар хилар. Уйла елаш, со безна волаш хӀана дий шига?

Вокхьалдар шоана хоьвте лойш со се а вай шуьна раьза-м. Тхоаш цхьана дахача шоваткъа шера аьхка хаьлехетар даьдаьир аз Вазнпата. Бакъда, хӀанз а боллам хув сона, районерча новкъосто тӀаьхи дийкахи дар хьа а дайна чуваьча из даь хелехетар баьхан долаш доаш буси из елхар дагадехача. Вешта, цул беки болаш-м хьаьаькха хӀама а миича дар шига. Дукххьал со се оахалар дар-кх...

Б. Зязиков

БЕЗАМ

«Дега гӀозале» яхача повеста тӀара

Сарахьа боад вьеалалуш гаргагӀа укхача шенара свекла кхашкара цӀаболабелар беххлой. Шишшие а кхоакха а баьнна болхар дагийнах. Свекла мугӀарашта юкъе тракторац оасар даь а ваьнне, стале трактер дӀаоттайир Идриса. Чехка кулг-юкъ а дила, из наьннагахь дӀахьежача, наст каста юха а ераш, шорттига болар дош йодача Асетах бӀарг кхийтар цун. Нийъ доацагӀа хургболаш хьажкӀаш йийнача кхашка гӀолла га доахаре дукьале вахар из йоӀа.

— Оффой, ма кхерайир Ӏа со! — аьлар Асета наькха тӀа кулг а дилла ше Идрисага вӀалла хьежаш а ца хилча санна.

Берригаш а цаӀаш боаб кхаллах, аьнна хийтар зӀамигача сага. Шаьра ховра-кх укхаина со воагӀнага. ХӀилла йоацаш-м цхьаккха а хулий-теш?

— Хьо тахан чӀоагӀа кӀаьдъелча санна ма хетий сона, Асет, — аьнна хьатӀавера Идрис. — Болар мекъо ма дой Ӏа тховсара.

— Хьо кӀаьдвеннавеций?

— Са-м хика ды мо а йолаш, тӀаваргӀаш трактор ма йий.

— Сайрангахьа гӀертача гӀоне хьо лувш дьаллай до, Идрис, цхьа мукъа согаьна хьахьожаргвацаргхьоргӀ, яхаш. Миштта хайра хьона со укх невкъа йоагӀилга?

— Ӏа яхача беса, хьога бӀарг локкхаш хиннавецаре-м теергдацар. Хьалла станера Ӏохьежача хьо яйар сона-м.

— Ма дика хет сона вай шиъ цхьана нийсденна.

— Хьога хатта а дувца а дукха хӀамаш долаш со воала-м тоьала хьяр. Бакъдар аьлча, мукъа ха а хинналц, наьнъ меттахк а хьер. Се-я дагаваллацар сона. Наха хьах аьг дитта дийцача хала хетаргда-кх.

— Со-м кхерац цхьанеах а, — аьлар Асета, — йоахараш дувца наьнбехьа ма дегаза хетаж а а. Цар фу гӀулакх да вайна юкъе гӀерта.

— Да-м иштта дар из, хӀаьтта а «Лоравеннар дала а лоравеь» алацийи эрсашта!

ХьажкӀашта юкъе гӀолла йодача наькъа чакилгах дӀаболхаш цӀаькха сецар хьамаьа. ХӀаране кер чу дагаваьла везаш уйла есса йе а, е лаккхача хьажкӀашта бӀаргхьайла баьхача юхаозабенна хила а негар. ДӀакхайдаь наькъ йисте багӀача хьаьдкӀий хенах лорд хьа а лаьккха, тӀаьр-юкъе хьоккхайир Идриса. Мошача хьажкӀий хьадж аьлар хьохкальча лордах. ХӀанз мара шийна из ца яйча санна хьал берте а цуйхьаш хьадж йоахар.

— Ер са бе йоалла лорд санна, укханах хьахул-кх из Ӏалаш адамашта тела беркат. Кура а, бӀарг хьоастам безаме а, лелаеш найданна а алат да хьажкӀа! — аьлар Идриса.

— Сона лекац еша дагаш вац хьо? — елавлар Асет.

— Ӏа беганта доале а, аз-м чӀоагӀа тьурмат ма дой укх ялата. Къахьегаш, хьуокъаде гӀерташ хӀара денна, бӀаргчача шера айса акхар йоакхо елга дий а хац! Вайна дага ца еаргӀача хала йовчанаш ца хулам, йоакъал утташ моцал укхаш хиннай адамашка. Цу хана хии деккер молхаш еттеи негадац, тонзалца дегӀа делкхийтаи йола манинаш а хинпаац адамий. Алхан тӀайхача дийнахьа «мустагударгаш» арайоалаш хиннай цу хана.

— Уж фуй — «мустагударгаш» яхарш? — цецъьнна Идриса бӀаргьежар Асет. Цкъаза из дош салаш хезача а со-м ца хахча гӀарт а яхаш ма хиннанзя.

— «Мустагударгаш» ахар тховра хьаккя хинна, гӀагӀай далгьа шарча кайечара йоадаьх текаст диса хили да. ДегӀа дехха тайна, дӀайка денош даьлкача ца иллк а салаш арабоалаш хиннай йал.

— Фу де?

— ДегӀа дала. Цареи цхьаннена баьццара гӀа дола гоьвий тхьопролам тӀатохлаш хиннай. Баьца тохкор санна, цхьа а дешъ делавеш хиннай из. Воккхар иааш оалеш хиннад:

ДегӀа делхийталахь Даьла!
КӀал борш хьувзийталахь, Села!
Кура хьажкӀаш ебийталахь, Дайла!
Ковкой кӀалтий шинкала фра ю.
Амин!

ТӀеххьаьра хьагӀ Идриса хьаьча аркьал аха еленна:

— Ер фуд фра е яхиара? Вайнахь меттала дий из?

— Цу денешах-м со се а хетац. Иштта оалаш хиннад-кх из. Цкъаена юкъера дош дӀаккхеса оаш а вӀаштӀехьа кича йоагӀа.

— Цу хана а оалаш хиннадоад «кура хьажкӀаш», аьле.

Иштта цхьаацца дагадехьа, хьоахаьар аз-м хьажкӀаш а. Из доацаш а дукха хӀамаш да алат бахьан долаш къебараштен латтайта доал дош хиннараштен юкъе ляьтта кънза къовсам дагабохийташ. Колхозаш ехкача шерашка Советски Ӏадала цо яла кудакаша лаьттак ехка хьажкӀаш хьаьлтай аьнна тон теха вийнавецийи са даь-воаш? МассагӀа да уж!

...«Алхан-чурта» хьарсамо йистонка эгӀача хьаьнанта кӀал ешайӀа Ӏохайшар Идриси Асети. Бийсанна, бетта серданенах хоза а дийна йоаьал сайна а хетацу [illegible] тераш кӀаргдалий тхьовсненай. Лоамашца, хьалешца, шоакала чагарашца цӀавеасам, эгӀиакон шен егташ, бирса увгӀаш шаьрача аренашка доал гӀаре Терк. КӀаьдделча дийкача сайна хелайкха ше [illegible] из хьаресма чу гӀолла. Берда йисте ши кот Ӏочу а лаха, лардувгӀаш агӀа Асет...

Хьайбай ферме а юрта а электрически даншан сегай. Гаьнаш тӀа лагӀо оаз уллӀташ лен цхьа зӀамига оалхавар. Цхьаькъа, юкъе саг воацаш, шоаш шиъ ду уж берда йисте. Шоаш шиъ! ВӀаши дагара ха, довза йиш я. Дукхача хана дош ше а дега тӀа Ӏайнар, чукъйлар шоайла дийцад дар тховсара. Хьалха кIеазига вӀашн шембувлаш хиннабале тховсара дегашка серзало сегай. Из ираз да. Из я къонача дегашка ешта гӀозале.

Шоай бригадо кхееш латта хьажкӀаш, халкъа театро хайча пьеса, шоаш дийша дарза литература, кинокартина тӀара сюжет, чувьацам — дукха дийцар Асетеи Идрисеи. Сарьалца бьача балхех кӀаьдбалар эӀалда хеа а лацар. Дийнахьа ше бивьча маькха йоахха, бук тӀара кьоч шелъеш хьахьенка хоза фо, беттанча бийсан хоаза — дерриге а Асета дӀадала хийча вар Идрис. Йо! раьза а, дог-уйла айдена а хилча гӀазвадар из. Дунен тӀа цхьаккха дика дацар це цунна кходергдолаш. Цхьабакъьа, дьына ма хеттара дӀакарчац бегара мотт, шагац цунна йего кхайкаду дош хоаде. Идриса ца лоа хьаьнаьа хоза ца хуле а, — дуаца-м дукха а дар!...

«СЕРДАЛО»
3-гӀа оагӀ. 10 декабрь 1964 шу.

Рододкуци котъялалехьа Кубера 53 процент бола нах хьалхха а тайпара нах баха йиш йолуш щIеносилка бахар. ХIинз городашка сихаль хьалдеш латт щIенош. Дукха ха йоалцаш хиннача гIишлонхой съезде 2 миллиони 5 бIаь эзари сага чуIе щIенош хьалдеш 1 миллиони 3 бIаь эзари сага вахачари хьалаш тоьллея, аьлла оттадар.

Республика столица Гаване хьайнйлай здамей макетий а, гIишлоний машинийн механизмайн а выставка.

Сурта тIа: выставка экспонаташца хьежаш ба къаьстинхой.

Пренса Латина—ТАСС сурт.

Доазол дехьара

Югославе коммунистий Союза VIII съезд

БЕЛГРАД, 7 декабрь. ТАСС-а корр. Ю. Корниловски М. Титовен хоам бу: Тахан уккала чIоагIа еь-ен хьайнйзар Югославе коммунистий Союза VIII-гIа съезд. Съезда балхаца дакъа лоац шиллион сонгIача югославски коммунистий эскара хьалхара венача 1.450 сонгIача депутато. Съезде енай коммунистически социалистически партешкара а, хIаьта иштта тайп-тайпара мехкий прогрессивни боламашкара а 30 сонгIа делегаци. Царна а КПСС делегаци, Чехословаке, Польше, Венгре, Болгаре, Румыне, Монголе, Франце, Италe, Инде коммунистически балхойн партей делегацеш.

ГIубрийнарча заседание «ДIахо социалистически общественни отношенеш хьалхьечa Югославе коммунистий Союза доархIами дунен хал-къашта юкъерча болхазий боламера, дерригача дунен тIара мешари социализми бахьан делаш доаттабеча къовсамера актуальни проблемаш» яха доклад йир СКЮ генеральни секретара Иосип Броз Титос.

ВИЛЬСОН США КХАЬЧАВ

ВАШИНГТОН, 6 декабрь. (ТАСС). Тахан официальни визитаца уккала кхаьчав Англе премьер-министр Гарольд Вильсон. Цо переговораш ергьа США президентаца Линдон Джонсонаца. Вашингтоне ше кхаьчача Вильсона аьнар, Джонсонацара шиъ переговораш къаьстта боккхача доархIаме хургьа. Цунна хетачох, цу переговорана, бакъдар аьла, хьадэ къоастаергьаш Атлантически союза проблемаш.

КОНГОРА ХЬАЛ

ПАРИЖ, 6 декабрь. (ТАСС). ЦIий Iоухнйташ тIом латт хIанз а Стэнливилла африкански дакъа тIарча Конго яхача хин аьрда оагIорахьарча берда тIа. Массехк дийнахьа цхьадараш йоккхий топаши «Т-28» яхача американски самолеташ тIара ракеташи чуйийттачул тIехьагIа кIайча наемникийн катангски жандармай отрядийн аьттув баьдар хин дехьа бовла а аьрда оагIорахьарча берда тIа йоккха йоаца плацдарм вIаштIехьъяккха а.

Франс Пресс яхача агентства корреспондента деча хоамех хьегучох, повстанцей отрядаш чIоагIа дуьхьалъэттай леопольдвильски бIухашта.

Хин аьрда оагIорахьарча герда дакъа тIа цIий мехкадеш низан деш латт шига бахача кьаршача наха. Чомбе бандаша бIарчача тоабаnца, массехк эзар саг цхьана а волаш, африканцаш стадиона чу а лаьхке, дита «чухьежь». Оаххарой сибатехьа бийрзача бандитана цигача топаш еттаз боабу царех «матежникаш» ба аьнна шоашта хийтта нах. Дувцараш аларахи сэг теша хала долаш, селхара къаьса вежкуца аьй 50 эзар сонгIча сага.

Кьычa мехкий корреспондентана деча хоамех, «халача хьала тIа» нийсъелар Чомбес мехка къолбаседа-малхбоалене «кералоацама хийца боахараш» мукъабаха хьолань леопольдвильски бIуний кIай наемникаш керте латта ударни ши колонна. Массанахьа а аь кIийленаш я царна шоаш хIалбусаш боацача повстанцаша. Повстанций отрядаш къаьстта чIоагIа лат Боно, Бунна яхача а, хIаьта иштта массехк ди хьалхагIа правительственни бIухашка хьаьккхачех хIанз повстанций кара йоачен Паулис яхача а городий районе.

Мехка малхбоалени къилбаседа-малхбоалени районашка бахача африканцаша хьалдиац кортамукъалех эскара бIухой. Кьычa мехкий корреспондентана деча тешалах, Чомбе бIунаш массанахьа дукьал нийслу шоашца моастагIал долаш болча бахача наха. «Цу районашка мел бахa африканцаш, — йоах Конгора хьаухача хоамаш тIа, — лумумбовски уйла... восстани яра уйла йолаш ба».

Джонсона дань къамаьл

ВАШИНГТОН, 4 декабрь. ТАСС-а корреспондента В. Вашедченкос хоам бу:

Селхана Вашингтонерча Джорджтаунски университете арахьарча политикех дола къамаьл дир США президента Л. Джонсона, керттерча дакъе ВIашагIкхийттача Штатий Малхбузен Европацарча гIулакхашцея Атлантически союза проблемашта хетадаь.

ТIа-тIа дуккагIа шоаш яхачох тIа болхаш латтачеи Атлантически союзерча американски доала дуьхьалбувлачеи шоай малхбузеневропейски союзникашта Джонсона дагадоттийтар малхбузен общества структура каст-каста телхаеш хинна къаьнара соперничество юхадийнъеяга кхераме хилар. Цо уж тIакьийкар «Малхбузен оборона» юкъарча хьаштий, торговле дакъе, «дегIадоагIаш латтача мехкий царгIато-лораярен уж дегIадаккарен» гIулакха уйла яра. США президента шиъ малхбузеневропейски союзникашта хьалхашка тIагIертта белгалдоахар «ВIашагIкхийттача Штаташца цхьоагIои хьоашалаш делаьдара лоархIаме хилар.

Джонсона хьакхайкадир шиъ союзникашца керда ядерни предложенеш юаца, США Малхбузен Европацарча гIулакхашка эттта кризис дIаяккхара «динагIей аттагIен хола наькъаш» лаха ВIашагIкхийтта Штаташ кийча хилар.

Къилбаседаатлантически блока чухьа чIоагIа барт нийсIа хилар кIаьдагIа дуйца гIертар Джонсон. Цо йоахар, тахан НАТО барт эгIар—ю дикка дале а «ступенни процесс» мара, кризис яц.

Президента чIоагIа кертагIоахар НАТО дукхача оагIорахьара ядерни низаш вIашагIдохара шеш.

«Решени, — аьлар цо, — корая еш я», хIаьта США дIахо а гIертаргья из тайна решени эйта.

Цул тIехьагIа германски проблема юаца волавеннача Джонсона дань къамаьл юха а боккъонца Малхбузен Германе притязанеш хьалхоацаш дар. Цо йоахар, «Европе чIоагIа машар хила йиш яц, Германе цхьа дакъа шиъ кхоа царгIатта шийга къоастае йиш йоацаш а долаш, цхьаннена а кхераш тIа а ца тувсаш, федеральни республикерча немцашца вIашагIкхетийга харжа а дуташ, царгIато хилийта йолча хана».

Цунца цхьана президента Джонсона дагадехийтар, укх тIеххьарча дань мера тIехь кхераш лаьгIдараяхьа тоьлаш дукха хIамаш дань хилар. «ВIашагIкхийтта Штаташ, — аьлар президента, — кийча а шиъ союзникашца массе оагIорахьара дага а йоалаш, моллагIа а чIоагIа машар IалашIбелалаш йола предложени Советски Союзаца юкъа».

Сенья отставке вахар

РИМ, 7 декабрь. (ТАСС). Дикка могаш ше ца хиларах селхан сарра-хьа отставке вахар Итале президент Антонио Сеньи. 73 шу дьаннад Сеньи. Укх тIеххьарча беттанка хала цамогаш хиннав из.

Депутатий палата председатела Буччарелли-Дучче селхан хоам бир, Итале керда президент харжар дукъа парламента шинхе палата 16 декабре гулъеш хиларах.

ФАШИЗМ ЮХА ХЬАХИЛИЙТА ЙИШ ЯЦ

НЬЮ-ЙОРК, 7 декабрь. (ТАСС). Укхаза чакхъьалар «Фашизм юха дийн ма хилийта, гитлеровски зуламаш кхы цIаькха ма хилийта!» яхаш лозунг а долаш хинна «Неонацизма ультраавттехьарчара гIулакхашта йола конференци».

Нацизми антисемитизми юха дийнъяра дуьхьаларча американски комитета инициативах селхан гульъча конференце дикка лаьцар США фашизмашна дуьхьаларча дукхача организацей викалаша. Конференце къамаьлаш дань ораторш дуьхьала бар тIема зуламаш дань нах судига гIолла бехктоккхаме ца оаш Малхбузен Германе битара, цар дIадехар, шоашта де доагIаш долча тIалазарах лецкъа долаш США территоре тIа бола тIема зуламхой США правительства кIабалар. Цар белгалдоахар ФРГ нацизма юхадийнъялар кхераме болаш хилар, дукхача оагIорахьара НАТО ядерни низаш вIашагIтохаро ядерни герз хьалха хиннача гитлеровски инаралий тIахьожама кIал оттадергхилар. Къамаьлаш даьча цхьабарчаша иштта белгалдоахар, американски ультра шоайла хьалха дIабахача гитлеровций зарагIа болхам хилар.

ТIема зуламхой бехктокхаме оаккхача сопадарa дуьхьала протест ейш ФРГ канцлерага Эрхардага йоаьхе дахьийта лаьрхIар конференце, хIаьта иштта США расизмана, антисемитизмана, геноцидана пропаганда яра дуьхьала леттабергболча къовсама программа а тIаийцар.

ЧОМБЕ БАНДИТАШ ОАКХАРИЙ ОАМАЛЕ БИЙРЗАБ

ЛОНДОН, 7 декабрь. (ТАСС). КIайча наемникий Конгора оаккхарал хьалькх Къулбехьен-Африкански Республикерча расиста Моррисона. Рейтер яхача агентства корреспондента беча хоамах, цу наемника хьаккхайкадар: «Човнаш хинна кIалбиса повстанцаш тохаш а еттаw болбу оаха... Вр санна болча тIем тIа оаха наенаш бераш хьатIамцаш. Беррига повстанцаш — фанатикаш ма бей. Оаха хир хоададу цар джунглешка къайлаехна кхелехьа». «Цунах уж балийтарца оахан къахетам бу аьнна хетаи да тхо», — йоахар цо кхы оаь а ца хетаи.

«Вайна моастагIал доаш мел бола наменаш хIаьак аь дIаяла еза. Конголезски проблема къоастаера кхы тайна никъ сона гуш бац», цуьна тIехьадоах Брюсселера вийцаи хIанз леопольдвильски госпитале уллаш волча цхьаькха бандита.

ЦАI ДА ДIАДЕХАР — РАКЕТАШ

БОНН. (ТАСС). Малхбузенгермански бундесвера фецарча тIема низий кулгалдеча штаба инспектора инарала Панинцке ше ЮПИ агентства корреспондента еннача интервью тIа вIаьхха а боккъонц хIанз американски тIахьожал а болаш ФРГ территоре тIа долча атомни герзах пайда эцара юхаенна бола проблемаш къоастаеча «дакъа лаца белгалара бокъо» лекха лоаш «цхьайола малхбузенгермански учрежденеш» хилар.

Тахан малхбузенгермански газеташ тIа кена теха араьккхача интервью тIа Паницки цIаьххa дIадехаш ма бундесвер ракетни герзаца кийчъелга. Цо белгаздаьккхар, «Пика» а «Хок» а яха ракеташ кхувелра дакъе бундесвера «дикка толамаш» даьха хилар.

Демократена духьалара гIулакх

ПАРИЖ. (ТАСС). Конго (Леопольдвиль) президента Ж. Касавубу декретаца конголезски чIурча гIулакхий министра Годфруа Муноингона мукъа лу мехка дела йоланагIа а группировкаш, ассоциаеш е политически боламаш дIахеца. Цу хьакъехьа Леопольдвилера хоам бу Франс Пресса агентства [illegible].

Юхейнсача. Конгорча хIанзарча режимана дуьхьала латтача патриотически организацей духьала дерзадаь да из гIулакх.

БАХАЧА НАХА — ДИКАГIА ГIУЛАКХ

Дукха ха йоаккхаш «Комсомольски прожектора» областной штабе города Грозне торговли инспекцена шьаьла торговлен столовешка беча бахлага хьожаш рейд йир.

Дукха моттигаш нийсъелар рейд еш хиннарашта торговле болхлоша бокъонаш телхаеш. Масала, горпомторга № 64 йолча тика чу гучаьнлар эцарлонца ца йоахаш, хIалочкъаль латта ма лаьнка нала, цхьа гали крахмал, хIаьта иштта хIана хилар машиннанкъа транспорта ОРС-а № 1 йолча тика чу а. Цига яр эцарлонца ца йоахаш латтаи 18 килограмм налхеи ши лаьнка конъякеш. Тика чура тахан лоагIачул 5 грамм дIелигагIа товараш оагIолаш оттадаь дар. ХIана эца баьхкача нахана чIоагIа гIойла а ну тика кассир Гориатова.

Центральни рынке № 11 йолча «Культтоварап» яхача тика чу дукха товараш дар эцарлонка ца доахаш дIатьулаьдь латт. Масала, магнитофонаш [illegible] Велосипедаш, ерзаш ха 8 телевизор, ххигариш. Бахача наха уж йишта хила хойи ба цу метка чура продавецаш Брескиной Якушеван.

Нийсача товарех ца лоагIачул дукхагIа ахча лоахаш моттигаш а нийслу торговле. Масала, № 101 йолча тика чу латтача Т. Наболовас инспектораша И. Мрищукеи С. Пуртовеи нийсача контрольни товарех 15 кепиг сов даьккхар.

Уж тайпа вIаштIехьдоаца гIулакхаш нийслу столовешка а. Хьалхарга вай «Кавказ» [illegible] ресторан. 40 минут яьккхар оаха официантка Богаевская гIулакх дань ца йоалаш. ТIехнакьа чIоагIа тIоа а эаьца хар истола тIа яьтта горчица. «Жигулевски» яхача даарцара хIава порцех 20—25 грамм кулх тоьхнар. Ресторане йолла пиво дацар, хIаьта оаьхана 17 яьшка пиво латтар. Кол юкъе латт маргарин чуцолаш бешкаш.

ГIулакха щIена, бахача наха эшачун дикнаш йоакхо ергйоладенаш йоаца нах хила беза вай торговле болх бераш. Иштта ба а ба уж, цхьа наттахьарча цахагара дIайнйкхача. ХIаьта бахача нахла киса кхуначa, пачкхьалкхет бужьах бIеха кулгаш деттача наха моттиг хила йиш яц советски торговлен общественни кIачат предприятешкеи.

«Комсомольски прожектора» областной штаба рейдови бригада члениш: А. КУРУМОВ, А. БОЧАЕВ, И. АБДУРАХМАНОВ, А. ШТЕЙН.

ПАЙДАНЕ КОНФЕРЕНЦИ

Самарджийнахьа Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен педагогически институте хилар Iилма-тохкама болха методика проблемах йола Iилмани конференци. Дукха хьехархой, студенташ бар конференце гулбенна.

Лахкехьарча доклара заседене бенц йолча Iилма-тохкама балхах докладаш йир Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен педагогически института ректора, исторически Iилмай доктора Н. Н. Грищенкос, Грозненски мехкдаьтта института профессора, геолого - минералогически Iилмай доктора С. С. Итенберга, Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен педагогически института профессора Д. Д. Мальсагова, филологически Iилмай кандидата В. Б. Корзуна.

Гулбенначарашта дикка пайда а болаш сакъердаме чакхъьалар конференци.

Спортивни хоамаш

ФИНИШ ХИЛАЛЕХЬА

Инстедальнах баскетболах лоазаш республика кубок яккхара кхоанальни ловзараш. Хало котьалар «Динамо» общества баскетболистий команда горОНО командал (счет 39:37). Республике ниъ болашагIа я «Труд» общества баскетболистий команда. Из кот я йоалаш лайзар Грознерча мехкдаьтта института баскетболистий командана.

ЧIоагIа сакъердаш болаш дар баскетболистий маIача наькха командий вIашагIкхетар. «Динамо» баскетболисташ цхьа очко сов а йоалаш котбайлар спартаковцел. Дикка лайзар «Динамо» общества баскетболистий командацара Коломыц Юрий. Динамовцашца хиннача вIашагIкхетаре шоай командаца 14 очко яьккхар цо. Иштта дикка лайзар цу командацара кьона спортсмен Габачеев Малыман.

Хьалхара моттиг яккхара финале вIашагIкхийтар ниъ бола ши команда — мехкдаьтта институтеи «Труд» обществаи. Цу шин командана юкъе хиннача матче сакъердаме хилар ловзар. «Труд» общества баскетболистий командаца ловзараш дукхагIа бераш соахка а цул хьалхарча шерашка а мехкдаьтта института командаца ловзаш хиннаб. ХIана институт йисте а яьккха «Труд» командаца ловзаш ба. Къаьстта дика ловз цу командацара инженераш Афонин Вячеслав, Иваньков Алексей, Юраев Геннадий. Студентий команда юкъе белгалбаьккха веза Зверев, Кланчук, Стучкин, Крылов. Говза кулгалду студентий команда тренер а цу командацара ловзаш а волча А. Матвиенко. Шиъ командана 31 очко яьккхар цо. Из вIашагIкхетар йистедальзар студентий команда кот а йоалаш (счет 77:63) «Динамо» баскетболисташца вIашагIкхетар хилча гучаьнргва республика кубок йоаккхаргъяр.

Я. НОДЗОЕВ.

* * *

ДОРОШКЕВИЧ КОТЪАЬННАВ

Город Грознерча шахматий клубе хилар республике 1964-ча чемпион хьаржа маIача наха шахматаргIанара тур. Гулбенначараш чIоагIа хьежаш бар спорта мастерий В. Дорошкевичеи Д. Бергинеи хиннача вIашагIкхетарга. Ши партия дIа а енна дикка ловза лелавер Д. Бергин. Цхьабакъда, дикагIа йола позиции а яьккха цу партех котъьлар В. Дорошкевич.

Шанз турнире хьалхе ба В. Дорошкевич (8,5 очко), Г. Мезенцев (8 очко), Д. Бергин (7,5 очко).

Инстельнах республике кхалнах шахматех ловзара чемпионат. Хьалхарех шоллагIен моттигаш йийкхар А. Жарковаи В. Федоровас (хIаране ялх-ялх очко). Цу шинне а цIавкха а вIашагIкхетар хургда, хIаьта котъьлнача Российски Федераце зональни ахьиашке дикка ловзаргда.

В. [illegible].

* * *

ВIАШАГIКХЕТАРГАХ ЛАТАР

Инстельнахь Нохч-ГIалгIай республике классически а шиъ лаIамерча а стилах вIашагIкхетаргах латара командаша хьалхара моттиг лакхара яь. «Трудовые резервы» общества йоаккхача спортивни зале къовсам лоаттабеш бар «Урожай», «Буревестник», «Динамо», «Спартак», «Труд» яхача спортивни обществий борецаш. Къаьстта чIоагIа къовсам лаьттар классически вIашагIкхетаргах латаш «Труд», «Трудовые резервы» яхача общества командашта юкъе. Шин дийнахьа хиннача яхье котбайлар «Трудовые резервы» общества борецаш, шоллагIча моттиге ба «Труда» борецаш.

Шиъ лаIамерча вIашагIкхетаргах латаш котбайлар «Урожай» общества борецаш. Ала деза из толам цIаьхха баьнна ца хилар — дукха къахьийгад урожайцаша. Ши шу да цу командa республике хьалхара моттиг лелаю (тренер СССР спорта мастер Ульбиев). ХIаьта шоллагIа моттиг яьккхар трудовцаша.

О. НИКОЛАЕВ.

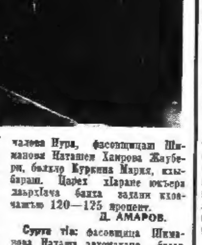

Нохч - ГIалгIай химзавода коллективо укх шера валови продукци арахецара план 25-ча декабре кхоачалъе тIайийца дихкар сийлахьа кхоачамдаь. Вешта аьлча, хан бутт хьалха, 25-ча ноябре шера программа кхоачалъяь яьннай из, планал сонгIа арахийцай 500 эзар сома продукци. Кьахьегама оасаре лакхъенний из воже 105,7 процент.

ХIанз 1965-ча шера чотах кьахьегаш болча заводи цехашта, установкашта юкъе белгалъьнна дикка балх беш я Парагульгов Iалихан верте вола битумни дах арахецаш йола установка. Цо шера план кхоачалъяьй 135 процент, хIаьта шоллагIча моттиге латт Iалахана вошa Парагульгов Махьмад мастер вола цех, цо а иштта дикка кхоачалъьй шера план.

Махьмад заводе балха вена кхоачаш шу а дьаннадац. Цхьабакъда, дикка сий ду цун завода кьахьегамхоша а кулгалхоша а. Цу лоацача хана тIехьалосарех хиний ше доал ду цех, хIанз хьалхарча муггIарашка нийсъьай из. Цул сонгIа Махьмад ВЛКСМ завода комитета секретарь а, агитатор а, коммунистически кьахьегама школа кулгал деш а ва.

Парагульгов Махьмада цехера дикагIа бераш ба аппаратчикаш Ибрагимов Iийсан Терещенко Петри, аппаратчика гIонча Бачалова Нура, фасовщицаш Шиманова Наташеи Хамрова Жаубери, балкло Куркина Мария, кхыбараш. Царех хIаране юкъера лаьрхIача балха задани кхоачалъю 120—125 процент.

Д. АМАРОВ.

Сурта тIа: фасовщица Шиманова Наташа автоматана бисар банкашка чудотташ я.

И. Плиева сурт.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

Радио: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Арен болхлошта йола эшараш. 7.10 — «Грозненский рабочийн» «Комсомольское племин» газетий обзор. 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.25 — IуйрнЙнара концерт. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (эрсий меттала). 16.05 — «Сона дукха еза опера» яха концерт. 16.28 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.43 — «Iалаташ тайп-тайнара хул» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.58 — «Ираза дакъалг» яха очерк (эрсий меттала). 17.13—«Къонал» яха передача (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — «Шуи бера увахцIено» яха беседа (нохчий меттала). 18.20 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — Нохч-ГIалгIай халкъа аллеш» яха концерт.

Телевидени: 18.20 — Передача программа. 18.25 — Телевизонни кердадараш (гIалгIай меттала). 18.35 — Дезаш тIулакх дар. Репортаж (нохчий меттала). 18.45 —Бакъволчоа тIера хьайица фильм. 19.15 — Пионерий кердадараш (гIалгIай меттала). 19.30—«Туристий варкъашка гIолла» яха фоторассказ. 19.45 — Лоацаметражни фильмаш. 20.25 — Телевизонни кердадараш (эрсий меттала). 20.35 — Бийса дакъала хийла шуи, бераш! 20.40 — Передача программа. 20.45 — «Шахсенеми Гарибе» яха художественни фильм — телезрителий заявкех.

Город Грозне, Заводской района, Черноречье яхача поселка Ашхабадская улицагIа, № 36 йолча цIагIа вахача гражданина Куделин Владимир Митрофановича суде деннад город Грозне, Старопромысловски района, Новая Катаяма яхача поселка, 11-ча лине, 35-ча цIагIа, № 3 йолча квартире яха, гражданка Кудерина Ирина Андреевна ше битарах дола дош.

Дош дуцаргда, Старопромысловски района, халкъа суде.

Город Грозне, Боевая улицагIа, 181-ча цIагIа, № 6 йолча квартире вахача гражданина Токарев Владимир Владимировича суде деннад город Грозне, Январская улицагIа, 63-ча цIагIа яха гражданка Токарева Тамара Владимировна ше битарах дола дош.

Дош дуцаргда город Грозне Ленински района халкъа суде.

ХИРУРГАША ЦIИЙ - ПХАЬНАШТА РЕМОНТ Ю

Когаш лазаш цкъалу чIоагIа дегI дIадаьнна массехк шу даьнначул тIехьагIа йоккха доакъаш тIаккхьачарг цIий лела пхьаьний дикьар сага. Дешара дешa кIезигагIа хулар когашка доаш дола цIий. ДукхагIа лаза бьар когаш. ЦIий-пха, иштта бетташ а да йиш йоацаш, дьагIбелар. Деалаш - доалаш ца велаш сонца дьлар когаш — гангрена хилар царна. Укх тIехьарча хамалца алхха уж когаш дIабахар мара кхы моллха дацар сэг деча аккха.

Цхьабакъда, из ца деш хеар оренбургски инженер А. М. Баталкин. Доракк Москвера дегасосудисти хирурге Институте хьоакхир из. Цига цунна операци йир. Цул тIехьагIа ши шу дьаннад.

ХIанз дукха ха йоацаш письмо кхьчад Институте:

...«Дукха еза Елена Васильевна!

Дахаш вай вIаши гаьна дале а, массекхаза сона Хьо дега ца йохаш ди дIадодац. Вахаш аз мел йоаккхача хана иштта мара кхы цIаькха а йицлургъяц Хьо сона. Со лечара ваьккхав Iа, со когашта дIабаха ца безаш дарба дир Iа.

Операци ялехьа тIеххьарча хана наб вагуи вацар со. Кхьиеттех, массехк тIа боахкаш хинча а Iальмате доккха Iазаш хулар сона. ХIанз беррига укхцIена нах санна хьаккхашта лелалу со, эйса масса километр никъ баьб лерхIа а лерхIад аз.

Доакха, доакха баркал хьона Хьона!».

Медицински Iилмий кандидат йолча хирурга Е. В. Потемкинайга хьадь да из письмо.

Елена Васильевнайна дикка дагадоагIа Баталкин. Хьалхашкара сии-пха а шалхе а подвздошни артери а йаькъа шар из. Когашка Iочудоаш дацар цIий, шийна бар когаш, уж цу хане а сийнбаьл белабеннабар...

Шее сакьата йIаькъелар операци. Сии-пхаьна а артере а лазар кхийтта доаккхаш дIа а дахаш, царна меттел пластмассех хьадаь доакъеш оттадир. Операци ялчул тIехьагIа цу сакьате йха а вертIа цIий лела даьлар когашка. Къахьега а йиш йолаш тоалелар Баталкин...

—Иштта дегIаух вай мехка цIий-пхаьнашта операцеш яра гIулакх?

ТАСС-а корреспондента В. Дмитриева даьча цу хаттара жоп делар СССР медицински Iилмай Академе дега - сосудисти хирурге Институте цIий - пхаьний хирурге отделене заведующи А. В. Покровскиe.

— ЦIий лела пхаьнаш дикьяра дувзаденна а хьалха дIалахача хана де дарба доацаш лийрхIа а дола дукха лазараш хIанз дика кьаьхал а йоалаш хирургеца дерзадеш да, — аьлар цо. Iилмай заслуженни деятела профессора С. А. Колесникова кулгал деш йолча тха Институте 1959-ча шера дена экспериментальни клинически йоалихах я цIий лела доккхий пхьаьнаш — сии - пхьаьнаш, артереш, венаш хьаметтасталара методаш. Оаха техкий цIий - пхьаьнаита меттел дIаоттаца мегаргIйола тайп-тайнара синтетически материалаш. ХьалхагIа чIоагIалла минтай хьожаш техкай уж, тIаккха уж дIаууттальй хьайбашта, дукхача шерашка Iомадаьд дегIах дIахкачул тIехьагIа цар «бах миштa бу». Иштта уж балхаш дацa хьальй цIий-пхьаьнашта меттел дIаоттае йиш йола керда дайлкаш хьаь, хIамаш. Уж дикка латтуш а балаш сага а оттае нехарг йолаш я.

ХIаьта а хIанзарча сага цIий тканаш дикагIа я цу гIулакха синтетически материалел, цхьабакьда, сага сии - пха пхьаметтаттабара, шекало боацаш, Iалаьнате бокха лоархIам болаш-м синтетически материалаш я я, аьнна белгалдаьккхар А. В. Покровские. Царна чухь лоацденна хIоаман дIаьлха щIеи а дань, шахулла сага шиъ цIий-пхьаьнаш дIа ца доахаш дукхита де гIерташ да тхо.

Унахочун шиъ хIамигача веках хьа а яькха «тилачал» хIамаш чотах шерау хIамигагIа дола цIий-пхьаьнаш хертIа цIий ца делийташ чухьа лоацдена «Гермен» дIаяьхачул тIехьагIа, хIаьта из «тулаш» йола хIана сага унахцIенонна вIалла пенкъе а доацаш хьаьнкха йиш я унахочун венах. Когаштеи кулгаштеи цIий лоаттаду цIий-пхьаьнаш склеротически дикъача когаштеи кулгаштен хьуе ир кхийтар дукха сии а цу тайнара операцеш.

Йоккха веза щIеьенна дIадикъачул тIехьагIа геттара хала да цун цIий лела моттиг пхаметтаттае, хIана аьлча цун оагIонашта сихха муаш ду. Цу тайнара хIама нийсдена дIайинкъа участок йита а йита керда никъ бул цIий лела. Из хьабу щIеха кIаьхарча маьета оIамигагIча венах, цIий лелача пхьаьнашта «ремонт» яра эшача «запасной» дакъа хьасане хIана а из вена.

Иштта юхаметтаттадаьча цIий лелача пхьаьнаша дукха шераш доах сага гIулакх деш, цар Iазап ма ца дезаш дукъа боахнах, цар хьун кхийтац, лазараш тард дайтаи.

Лазар кхийттача цIий - пхьаьнашта дарбаш дира дакъе чIоагIа хьабе безам доккхий хIамаш карагIдьннад медицински Iилмай доктора профессора Ю. Е. Березова. Цо кхь шера кулгал дьд тха Института цIий-пхьаьний хирурге отделенена.

ХIанз цу тайнара операцеш я Москве, Ленинграде, Киеве. Тха Институте еттаи хирургаш хиннай Смоленскера, Калининера, Новгородера, Псковера, иштта кхыча городашкара, цIий-пхьаьнашта операцеш яра гIулакх Iомае а дань, шоайцига а уж операцеш е болабенна уж. Тхо ше тайна да, аьлар А. В. Покровские шиъ къамаьл чакхдоалаш, укх гарттарча хана вай мехка керда специализированни учрежденеш хьаергтхадарах а цIий-пхьаьнашта лазар хиннача наха цига дарбахара гIолах йолча специалисташа моттъестал дергхарах а.

(ТАСС).

Москва.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктоккхача секретара — 2-45-48; партейни вахарен, промышленности, юртбахамен, кхыйола отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революци проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции.

СФ03831. Заказ № 7[illegible].